

ЖИВОТВОРНИ ИСТОЧНИК

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКЕ ❖ БРОЈ 34 ❖ ГОДИНА VII ❖ БРОЈ О ПРАЗНИКУ СВ. ПЕТКЕ

БИТИ СУОЧЕН
СА СТВАРНОШЋУ
– ТАЈНА
ХРИШЋАНСКОГ
РЕАЛИЗМА

АЛЕКСАНДАР
ШМЕМАН:
ВАСКРСЕЊЕ ТЕЛА.
ШТА ЈЕ ТО?

ПРАВОСЛАВНО
УЧЕЊЕ О АЊЂЕЛИМА

СВЕТИ СЕРГИЈЕ
РАДОЊЕШКИ

ЕПИСКОП
ДАЛМАТИНСКИ
НИКОДИМ МИЛАШ

МОНАХ ИЗ
САМУРАЈСКЕ
ПОРОДИЦЕ

ПРАВОСЛАВЉЕ
У ПАКИСТАНУ

АНДРЕЈ ТАРКОВСКИ
– БОРБА ЗА
ДУХОВНОСТ
У УМЕТНОСТИ

Г
Н
А
А

Θ
Ε
Κ
Λ
Α

14
ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΣ
Κ
ΙΣΤΟΡΟΣ

СВ. ПРВОМУЧЕНИЦА ТЕКЛА

Рођена у Иконији од родитеља знаменитих. Као осамнаестогодишња девојка била верена за некога младића у оно време, када апостол Павле дође са Варнавом у Иконију на проповед Јеванђеља. Слушајући Павла три дана и три ноћи Текла се обрати потпуно вери Христовој и завешта се живети у девству. Видевши је мајка, како и не гледа више на свога вереника нити помишља на брак, поче је најпре саветовати а по том тући и морити глађу. Најзад је предаде судији и захтеваше, опака мајка, да је огњем сажеже. Судија је баци на огањ, но Бог је спасе неповређену. Тада Текла пође за апостолом Павлом, и дође са њим у Антиохију. Привучен спољашњом красотом Теклином некакав старешина градски хтеде је узети к себи силом, но Текла се ишчупа из његових руку. Тај старешина оптужи је кнезу као хришћанку, која се гнуша брака. Кнез је осуди на смрт и баци пред зверове, но зверови се не такнуше тела свете девице. Удивљен овим упита је кнез: „ко си ти, и каква је сила у теби, да ти ништа не може нашкодити?" Одговори му Текла: „слушкиња сам Бога живога“. Тада је кнез пусти на слободу, и она пође проповедати Јеванђеље, и успе да обрати многе у веру истиниту, међу којима и неку угледну и чесну удовицу Трифену.

По томе се Св. Текла, по благослову апостола Павла, удаљи у једно пусто место близу Селевкије. Ту се она дуго подвизаваше и исцелењем болесника чудотворном силом обрађаше многе у хришћанство. Позавидеше јој лекари и врачари из Селевкије, те послаше неке младе људе, да је оскверне, надајући се да ће она кад изгуби девичанство изгубити и моћ своју чудотворну. Текла бегаше од оних дрских младића, и кад виде да ће је ухватити, она се помоли Богу за помоћ пред једном стеном, и стена се раступи и сакри ову Св. девицу и невесту Христову. И би јој та стена и скровиште и гроб. О овој чудесној хришћанској јунакињи и светитељки вели Свети Јован Златоуст „чини ми се да видим ову блажену деву како приноси Господу једном руком девство а другом руком мучеништво“. Део моштију Св. Текле налази се у старој српској православној Цркви у Сарајеву.

САДРЖАЈ:

БИТИ СУОЧЕН СА СТВАРНОШЋУ – ТАЈНА ХРИШЋАНСКОГ РЕАЛИЗМА – Јован Милановић, протојереј	4
ВАСКРСЕЊЕ ТЕЛА. ШТА ЈЕ ТО? – о. Александар Шмеман	7
ДАЈ КРВ ДА БИ ПРИМИО ДУХА – Андреј Ткачов, протојереј	10
ЈА САМ ПУТ ИСТИНА И ЖИВОТ – Радмило Радовић, протојереј	12
ПРАВОСЛАВНО УЧЕЊЕ О АНЂЕЛИМА – о. Серафим Роуз	14
О ВЕРИ И НЕВЕРИ – Олга Кљукина	18
СВЕТИ СЕРГИЈЕ РАДОЊЕШКИ – Милош Зекановић, протојереј	19
ВОЉА БОЖИЈА И ВОЉА НАША – Остоја Дикић, ђакон	21
О РИЈЕТКОМ И ЧЕСТОМ ПРИЧЕШЋИВАЊУ – Жељко Теофиловић, протојереј-ставрофор	22
ЕПИСКОП ДАЛМАТИНСКИ НИКОДИМ МИЛАШ – Владика Фотије	25
РАНА ХРИШЋАНСКА ЦРКВА – Бојан Чечар, протођакон	28
СТЕФАН НЕМАЊА И НАШЕ ДОБА – Владика бачки Иринеј (Буловић)	30
ЖИВОТ КАО РАДОСТ – Давор Арнаут, ђакон	31
ПОДСТИЧУЋИ ВЕШТАЧКУ ОПЛОДЊУ ДОБИЈАМО БОЛЕСНЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ (ИНТЕРВЈУ са свештеником Фјодором Лукјановим)	34
МОНАХ ИЗ САМУРАЈСКЕ ПОРОДИЦЕ (ИНТЕРВЈУ са јерођаконом Николајем Оном)	38
ПРАВОСЛАВЉЕ У ПАКИСТАНУ (ИНТЕРВЈУ са свештеником Јосифом Фаруком)	40
СРПСКА ГЕРНИКА – Владика Фотије	43
АНДРЕЈ ТАРКОВСКИ – БОРБА ЗА ДУХОВНОСТ У УМЕТНОСТИ	44
ЈЕДНО ОД НАЈВЕЋИХ ЧУДА СВЕТОГ СТАРЦА ПОРФИРИЈА	46
ФЈОДОР И АТАНАСИЈЕ: УЧИТЕЉИ И МУЧИТЕЉИ – Срђан Мاستило	48
ДРЖИ УМ СВОЈ У ПАКЛУ И НЕ ОЧАЈАВАЈ	50

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства Епископа
зворничко-тузланског г. ФОТИЈА

Година VII, број 34, (Број о празнику Св. Петке),
Бијељина, 2020.

Главни и одговорни уредник

протођакон Бојан Чечар

Технички уредник

протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић

Секретар уредништва:

јереј Остоја Дикић

Уредништво часописа:

протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић,
протојереј Синиша Шаренац,
јереј Дражен Ракић, јереј Немања Ерак,
протођакон Бојан Чечар и јереј Остоја Дикић

Адреса уредништва:

Ул. патријарха Павла 40, 76300 Бијељина,
E-mail: casopiszivotvorniistocnik@gmail.com

Часопис излази четири пута годишње

Сарадници часописа:

протојереј-ставрофор Ђоко Б. Лазић, протојереј-ставрофор Зоран Илић, протојереј Драгиша Симић, протојереј Радмило Радовић, протојереј Александар Михајловић, протојереј-ставрофор Жељко Теофиловић, протонамјесник Јован Максимовић, протојереј Милош Зекановић, протојереј-ставрофор Драган Илић, јереј Срђан Васиљевић, јереј Милош Тришић, протонамјесник Драган Марковић, протонамјесник Ненад Савић, протођакон Кристијан Ђокић, ђакон Бојан Јокановић, ђакон Давор Арнаут, Данијел Васић, Бранислав Недић, Милица Игњатов и Маријана Чечар

Издавач:

Издавачка кућа

Епархије зворничко-тузланске „СИНАЈ“

Ул. патријарха Павла 40

76300 Бијељина, тел: (+387) 055-222-300

факс: (+387) 055-210-960

Лектор:

ђакон Давор Арнаут

Фотографија на насловној страни:

Благоје Радић

Графичка припрема

сурографика, Зворник

Тираж:

4600

БИТИ СУОЧЕН СА СТВАРНОШЋУ ТАЈНА ХРИШЋАНСКОГ РЕАЛИЗМА

Ово време у ком живимо и ови дани нас особито уверавају да је Црква увек била и остала „знак против ког ће се говорити“ (Лк 2, 34), знак у овоме свету око ког ће се вечито ломити копља. Једно је сигурно, Цркву „ни врата ада не могу надвладати“. Ипак међу свима онима у Цркви који су се осмелили да свој живот осмисле црквеним искуством, у ово смутно време, појавила су се особита искушења која као надлазећа олуја, без јасног знака, изненада, одједном, подиже таласе, чупа дрвеће и носи све пред собом. И заиста јесте тако. Температура је у овом свету од острашћености, људске самодовољности и гордости толико висока, да је било за очекивати да ће, чим се појави и најмањи облачак, доћи до изненадне метеоролошке промене. И изгледа, сви смо одједном постали духовне метеоропате... На удару тог олујног ветра, нашла се и Црква, али њу су, чини се, већ почупана стабла, неверја и маловерја, те антитеизма и богоборства, ударила са жељом да начине штету која ће, ако не директно, а оно бар привидно, показати сву слабост Цркве. И наравно, први на удару су верујући, људи који се труде да живе Црквом. Живети Црквом значи, свесно и „намерно“ своје навике, узусе и мере мењати или, боље речено, подешавати на исту таласну дужину благодатних „фреквенција“ које чине да се и у нама, нашим душама и телу, чује исти звук којим Црква одзвања већ 2000 година,

а како неки кажу и нешто дуже. Ипак, ударац на веру, чини се, везан је само са једним, а то је са чињеницом да се живот у Цркви искључиво и једино може живети, никада замишљати, маштати, претпостављати или сањати. Зашто је то битно? Разлог томе је у чињеници да је Христос стварно дошао у свет и са онима који су стварно живели и постојали, остварио однос, никада не бежећи од човека и његове стварности. Онај предивни Христов узвик: „О роде, неверни и прељуботворни, докле ћу бити са вама, докле ћу вас трпети“ (Мт 17, 17), далеко је од жеље Христове да побегне. У питању је његово исповедање нашег стања и у исто време његове љубави према свима нама. Воли те стога и трпи. Има ли нас где ту?

Ове речи јасно упућују да Црква и сви они који су у Цркви, немају ниједан други задатак него да без замишљања, маштања, претпоставки и снова живе животом Цркве. Дакле, нити да се препиру, нити да се горде ни преузносе, него једноставно и мирно да живе животом Цркве. Чини се, можда, да је управо и ова криза међу верницима наступила као плод неког чудног идеализма и духовне себелубивости која, од човека трезвеног и стабилног прави особу која као какав духовни крвопија жели само једно, а то је да задовољи своју духовну жеђ, не осврћући се на другога, а често, Боже помози, ни на Бога. Пуно је

гордости, пуно себелубља, пуно жеља да „наша буде последња“. У тој и таквој атмосфери суочени са стварношћу, морамо одбацити сваку врсту идеолошког и постати реални хришћани. Шта то тачно значи? Не, то не значи да кренемо у корак са временом, да кренемо да се повинујемо тој истој олуји и онима који преко ње желе да нас оборе, то не значи да будемо млаки у своје животно. Од нас се тражи да стварност живота, онакву какву живимо: са женом са којом имамо пуно размирица или леп живот, са децом која нас и слушају и не слушају, са људима који су чини се некада спремни да дају крв за нас, да би нам је у следећем моменту већ попили, принесемо Богу. Принећемо је кроз молитву, кроз трпљење, кроз жељу да онога другога разумемо и да се поставимо у његову ситуацију. Наравно, цивилизација нас је до сада ипак васпитавала да будемо усредсређени на себе саме. Испоставља се да смо у оваквим ситуацијама неуредних прилика, толико празни да просто не можемо у себи наћи средину како бисмо се у-сред-средили! Зар то већ не показује сву слабост ове цивилизације? Зар то не показује слабост и те теорије среће којом желе да нас захвате? Кажу ако будеш срећан, све ће ти бити потаман. Можда, али претходно нам морају ишчупати срце, јер осећање среће није ни једино, Богу хвала, ни најважније. О

томе други пут...

У своје време, један човек, православни Србин, а уз то још и свештеник, живео је мирно свој живот у једној малој парохији у Срему, желећи као и сви људи да дочека да види „дужину дана“. Године 1939. позван је и одређен да буде војни свештеник, што је као послушни син своје Цркве прихватио и већ 1942. године нашао се у концентрационом логору Шталаг у Немачкој са својом паством – својим саборцима, војницима који су са њим делили исту муку. Савестан, како га је Бог дао, млад (имао је 29 година), пожртвован, окружен жицом и суморним лицима своје сабраће, није наставио да тугује и да јадикује него је све своје силе и напоре усмерио ка томе да покаже и себи и другима да Бога у човеку нико не може убити до он сам. Ту у логору је за потребе своје сабраће и своје пастве основао капелу, дао да се сачини иконостас и насликају иконе, сашео у кројачници први епитрахил, и почео да врши своје пастирско дело. Била је то логорашка капела где су сви били логораша: и иконописац, и дрводеља и кројач и свештеник. На жалост његову, али не и на разочарење, највише је обављао управо укопе - сахране тих истих сабораца и сабраће војника, који су се надали ослобођењу, али га нису доживели... Бар не оно из логора. Суочен са смрћу, са страхом, овај смртни свештеник, све је побеђивао својом вером... Како сам каже у својој „Одисеји“, суочавао се и са животом и са смрћу:

„Било је то у фебруару 1943. године када ме је командант логора преко тумача позвао код себе. Прелиставао је нека документа и напослетку ми је саопштио да ћу се првим транспортом вратити кући. Наводно, моја жена је

поднела захтев преко Василија Шурлана, тадашњег православног хрватског свештеника, а на тражење хрватског православног епископа Гермогена врховна немачка власт одобрила је мој повратак. Иако изненађен овим саопштењем, брзо сам реаговао и преко тумача изјавио да ја не желим да се вратим у домовину јер сам овде потребан нашим

ког тумача да је овај случај био изнет пред официрски немачки колегијум. Данима и ноћима после овога нисам имао мира. И оно мало хуе заробљеничке хране нисам могао да окусим. Размишљао сам шта ће бити ако моја деца сазнају да тата не жели да се врати њима. Но, држало ме убеђење да су и остали наши заробљеници такође остави-

људима, а да у домовини има довољно свештеника. Командант ме је изненађено погледао и упитао: „Да ли сте Ви свесни шта ће после рата бити са заробљеницима? Да ли знате да ћете сви ићи у Украјину и Сибир као робље и да никад више нећете видети своју породицу?“ Одговорио сам му да сам ја свештеник и да би требало да са својим верницима подносим како добро тако и зло. Касније сам сазнао од немач-

ли своје миле и драге. Како бих изгледао пред њиховим очима да их напустим и да им више не пружам своју пастирску подршку? Свештенички завет и савест ми то нису допуштале, иако сам због тога много патио.“¹

Ово су речи, рећи ће многи, младога човека, човека који први пут суочен са стварношћу живо-

1 Необјављени мемоари проте Димитрија Мратинковића, арх. намесника сремско-карловачког и пароха Саборне цркве, из 1975. године.

та предаје целог себе идеалима. Но, да ли ће бити баш тако? У Цркви, прво што човек научи, јесте да идеала нема. Постоји само богочовечански реализам, како каже наш Свети ава Јустин. То је онај реализам речи Христових „О роде неверни и прељуботворни, докле ћу бити са вама, докле ћу вас трпети?“ (Мт 17, 17). То је реализам у ком је Бог, иако свестан маловерја и безверја, отпадништва и духовне чамотиње, дошао у свет не би ли га на Своме Крсту разапео и „све новим учинио“ (ср. Отк 21, 5). Том вером је живео

чени са стварношћу. Да. Ништа мање и ништа више него што су и наши преци били. Изазов је само да ту стварност не тражимо на јутјуб каналу, код блогера и другде, код левих и десних, па макар причали и оно што нам се свиђа или што личи на духовне стварности, него да ту стварност тражимо у наручју Божијем. Да не бежимо од те стварности у неке своје светове, макар ти светови били ушушкани и у најлепшим планинама, јер од надолazeћег се не може побећи, као што се ни од Бога не може сакрити.

Живети Црквом значи, свесно и „намерно“ своје навике, узусе и мере мењати или, боље речено, подешавати на исту таласну дужину благодатних „фреквенција“ које чине да се и у нама, нашим душама и телу, чује исти звук којим Црква одзвања већ 2000 година, а како неки кажу и нешто дуже.

и овај млади свештеник Димитрије Мратинковић, који је свој младалачки век почео као богословац, бунтовник, човек жедан правде и истине. Све је то једнога момента заменио Христом и пригрлио свој пут у Христу као највиши циљ и најлепши дар који је могао на том путу да принесе Христу. Његов живот у наставку био је повезан са разним искушењима, од којих и са комунизмом. Схватиће се, једнога дана, да је тај комунизам ипак велико зло нанео Цркви. Са тог пута Христовог, како као млад, тако и касније, никада није устукнуо, никада није мрднуо. Био је човек са слабостима, како и сам каже, али никада није одустао од Христа и Цркве.

У тој малој причи једнога свештеника заробљеног у немачком логору за време рата, лежи и одговор на питање, можемо ли и ми данас бити суо-

Суочен са том и таквом стварношћу је сваки онај који, пред Богом стојећи, гледа лице свога ближњег и чека да му се он осмехне. Чека да се у срцу другога пробуди Христос, који утире сузу са свакога лица и даје неизрециву снагу сваком ко га са вером призива и који му за све и без престанка притиче. Зато у оним речима Христовим, о роду неверном и прељуботворном, да и ми чујемо радосну вест и истину да нас Бог никада неће напустити, какви год да будемо, али да и Он жели да ми нелицемерно стојећи пред Њим радујемо се најпре Њему који полако долази и очекује да Њему уздигнемо своја срца. Једну воштаницу проти Димитрију, а позив Господу: Маран ата! Да дођи, Господе!

**Јован Милановић, протојереј
ректор Карловачке богословије**

СВЕШПЕННИК ДР АЛЕКСАНДАР ШМЕМАН: „ВАСКРСЕЊЕ ТЕЛА – ШТА ЈЕ ТО? ГДЕ ЈЕ ТЕЛО, ОНО КОЈЕ СЕ РАСПАЛО У ЗЕМЉИ И ВРАТИЛО У ТО ТАЈАНСТВЕНО КРУЖЕЊЕ ПРИРОДЕ?“

Христос васкрсе! Још једном нам је дато да доживимо овај Празник над празницима и ово Славље над слављима! Још једном нам се даје да у себе примимо Радост којој нема равне на овој земљи, да примимо Светлост која се ни са чим упоредити не може! Да осетимо, да видимо, да познамо оно што, по речима Апостоловим, око не виде, ухо не чу и што не дође у срце човеково, а што је Бог припремио за оне који Га љубе (1 Кор 2, 9).

Ево, долази пасхална ноћ! Ноћ у којој нема никакве лажне светлости, када је све погружено у таму, и када све, чини се, одговара оном мраку који царује на земљи. И то се понавља сваке године, током две хиљаде година, сваку ноћ када се сабирамо /у пасхалну ноћ/ у храму Божијем. И у храму је, такође, мрачно. На средини храма стоји Гроб са мртвим Страдалником. И чује се тихо појање жалосних погребних песама. Нико нам ништа не каже и не објашњава: нема никакве пропаганде, нема громких речи, нема утехе. Али, ми не очекујемо никакве људске речи и доказе, јер они ионако никада и ништа нису доказали. И излазимо из храма са свећама у рукама. Како је само слаба, како је треперава та светлост! И

како је мало светлости у том, у таму погруженом, свету!

Опходимо три пута око храма и долазимо до затворених двери. Исто тако су, једном у давнини, жене-мироносице дошле до Гроба и питале се: Ко ће нам одвалити камен од двери

о. Александар Шмеман

гробних?, јер тај камен беше веома велики.

И пред нама данас стоји исти тај камен веома велики – камен неверја, камен „овога света“ који ни у шта не верује, који живи од данас до сутра, света у коме тријумфују само насиље и страх.

Камен је наваљен на двери, двери су затворене и ветар покушава да угаси трепераве пламичке свећа... Шта ми уопште можемо против тог васионског мрака, васионске пустоши, ми,

малено сабрање људи, које нико не признаје, над чијом вером се овај свет изругује и подсмева?

Ко је доживео тај тренутак ћутања, сумње и маловерја, ту, пред затвореним дверима, пред тим вечним каменом, тај зна о чему говорим. И, гле, глас старог свештеника изговара само две речи, исте речи: Христос васкрсе!

Само две речи! Ни објашњење, ни доказ! Тај глас само саопштава и објављује: Христос васкрсе! И душа прима те две речи, и срце прима те две речи, и оно што је најдубље и најистинитије у нама прима те две речи. И, гле, одступају од нас и та ноћ и то ћутање, и двери храма се отварају, и ми ступамо у ликовање Пасхе, и познајемо познањем несумњивим и неоспоривим да се још једанпут, на наше очи, савршила победа. Победа над злом, победа над тамом, победа над мржњом, победа над страхом, победа над смрћу.

(...)

Устаће мртви и обрадоваће се они који су у гробовима. Како громко звуче ове речи! Како ликујуће и победно – као обећање и као виђење, већ сада, онога што ће тек доћи! – оне одјекују кроз позну ноћ Великог петка, када кроз мрак и жалост Гроба,

Крста и Плаштанице почиње постепено да просијава светлост наступајуће и растујуће Пасхе. Исто тако се и у најдревнијем хришћанском исповедању вере, Апостолском Символу вере, једноставно тврди: Верујем у васкрсење тела.

Када се Христос, после Свога Васкрсења, јављао преплашеним и разбежалим ученицима, они су, по речи Евангелија, мислили да виде привиђење. Али, Христос им је рекао: Не бојте се, Ја сам. Додирните Ме, и уверите се у то, јер привиђење нема тела. И потом је Он узео храну – хлеб и рибу – и јео пред њима (в. Лк 24, 36-43).

Са проповеђу Васкрсења (Христовог) апостоли су кренули из Јерусалима и то Васкрсење из мртвих су проповедали на све четири стране васељене. И они који су благовест апостола прихватили као своју, примили су и ту веру, ту радосну новост, ту благовест Васкрсења, и у њој су се радовали и њоме су живели. А то је за тадашњи свет била нечувена и апсурдна проповед. Тај свет је некако још и могао да, на једвите јаде, преко воље, поверује у бесмртност душе, али за њега је васкрсење тела представљало потпуну бесмислицу. Када је Свети апостол Павле о томе говорио у Атини, у самом сре-

дишту тадашње јелинске мудрости и просвећености, философи коју су га слушали, најпре су га исмејали па онда отишли, рекавши му: Добро, о томе ћемо слушати сутра (в. Дап 17, 32).

Но, ја се не бојим да кажем да је и данас, готово две хиљаде година после оснивања Хришћанства, тешко и готово немогуће да човек прихвати ту проповед,

Васкрсење Христово

да схвати да управо на тој проповеди стоји односно да без ње пада само Хришћанство. Да, ми празнујемо Васкрс. Да, нешто се, без сумње, дешава у нама и са нама, сваке године када чујемо како се кроз ноћну тишину пролама јединствени усклик: Христос васкрсе!, праћен јединственим одговором: Уистину васкрсе!

Но, ако се тада, чак, и замислимо над смислом свега тога

што празнујемо у васкршњу ноћ, суштина онога чему се радујемо, разлог због чега се радујемо, као и значај који та радост има за мене лично, за нас, ипак, као да остају некако магловити и несхвативи...

Васкрсење тела – шта је то? Где је тело, оно које се распало у земљи и вратило у то тајанствено кружење природе? Шта ће нам уопште тело у том тајанственом за нас, оностраном духовном животу? Зар нас философи и мистичари свих времена нису научили да је позитивни смисао смрти управо у томе што нас она ослобађа од те, како су говорили, „тамнице тела“, од те сталне зависности од материјалнога, физичкога и телеснога, чинећи нашу душу потпуно лаком, лепршавом, слободном и духовном?

Но, можда ће нам се ова питања појавити у новом светлу ако се мало дубље замислимо над самим појмом тела. Не апстрактно, не спекулативно-философски, већ, да тако кажемо, опитно, ако се, другим речима, замислимо над питањем учешћа и места тела у нашем животу, у моме животу.

С једне стране, наравно, потпуно је очигледно да је тело свакога од нас оно што је промениво и непостојано. Научници-биолози су израчунали да се

све ћелије које чине наше тело, без изузетка, мењају сваких седам година, те да, на тај начин, у физиолошком смислу, ми сваких седам година имамо ново тело. Према томе, оно тело које се на крају мога живота полаже у гроб, није ништа више „моје“ тело од свих оних мојих „претходних“ тела. У крајњем исходу, тело свакога човека није ништа друго до његово ваплоћење у свету: тело је, с једне стране, облик моје зависности од света, а са друге, облик мога живота, мога делања у свету.

Тело је, у суштини, мој однос према свету, према другоме: моје тело је тело као општење и као узајамност. Све, потпуно све у телу, у човековом организму, саздано је ради те узајамности, ради тог општења, ради тога „излажења из себе“. Није случајно, наравно, што љубав као највиши облик општења управо у телу находи своје ваплоћење. Тело је оно што види, што слуша, што осећа и, на тај начин, што ме изводи из самоће мога „Ја“.

Али, онда се, можда, мора рећи и обрнуто: није тело тамница душе, већ је тело – слобода душе, јер тело је душа као љубав, душа као општење, душа као живот, душа као кретање. И зато душа, губећи тело, одвајајући се од тела, у суштини, губи живот, умире, чак, и ако то умирање

Устаће мртви и обрадоваће се они који су у гробовима. Како громко звуче ове речи! Како ликујуће и победно – као обећање и као виђење, већ сада, онога што ће тек доћи! – оне одјекују кроз позну ноћ Великог петка, када кроз мрак и жалост Гроба, Крста и Плаштанице почиње постепено да просијава светлост наступајуће и нарастујуће Пасхе. Исто тако се и у најдревнијем хришћанском исповедању вере, Апостолском Символу вере, једноставно тврди: Верујем у васкрсење тела.

душе није потпуно ишчезнуће, већ успење или сан.

Но, заиста, сваки сан, а не само сан смрти, јесте извесно умирање организма, јер у сну спава и не дејствује управо тело и тада /за човека/ нема живота, осим оног призрачног и нестварног, нема ничега осим сна. Ако је тако, онда Хришћанство – када говори о оживљавању тела – не говори о оживљавању костију и мишића као таквих, јер су и кости, и мишићи, и сва материја, и све ткиво нашега света састављени тек од неколико основних елемената и, у крајњем исходу, од атома, а у атомима нема ничег специфично личнога, ничега вечно мога.

Хришћанство говори о обновљењу живота као општења, оно говори о оном телу духовном које смо ми сами током читавог свог живота саздали себи љубављу, бригом за другога, општењем, излажењем из себе. Хришћанство не говори о вечности материје, већ о њеном коначном одуховљењу, о све-

ту који ће поново постати тело човеково, а то значи – живот и љубав човекова; о свету који ће потпуно постати приопштење Животу.

Култ гробаља и споменика није хришћански култ, јер се у хришћанској Благовести не ради о растварању у природи дела материје која је некад била тело, већ о васкрсењу живота у свој његовој пуности и целовитости, који су остварени љубављу.

У томе је смисао Васкрса, у томе је коначна сила и радост Хришћанства: Победа прогута смрт (1 Кор 15, 54).

(...) Пасха није само успомена на догађај који се једанпут збио у прошлости. Пасха је стварни сусрет у срећи и радости са Оним Кога смо срцем одавно упознали и срели као Живот и Светлост која обасјава све. Пасхална ноћ сведочи да Христос јесте Живи и да је Он са нама, и да смо ми живи и да смо са Њим.

Преузето са сајта: www.cudo.rs

ДАЈ КРВ ДА БИ ПРИМНО ДУХ

Зашто Царство Небеско није апстрактна теорија, већ стварност, која директно утиче на оно што се дешава у нашем свету? Одговор на ово и на многа друга питања налази се у Светом Писму, између осталог, у јеванђељским причама које данас почиње да анализира познати православни пастир и проповедник, водитељ ауторског програма „Света истина“ на телевизијском каналу Цариград, протојереј Андреј Ткачов.

Главна ствар у нашем животу јесте реч Божја и то колико можемо да је усвојимо. Колико она живи и делује у човеку, зато што су свет и људска слава као трава и цвет на трави. И сунце ће изаћи, и осушиће се трава, и њен цвет ће опасти, а човек који твори Божју вољу остаје заувек. Због ове животне неопходности и због узвратне реакције многих срца, због жеље људског срца да чује реч Божју и да пребива у њој, чешће ћемо отворати Свето Јеванђеље. Да би реч Божја постала наше наслеђе ми ћемо је чешће читати кап по кап и дозволићемо овим капима да дубе камен нашег срца, јер, као што је познато „кап по кап и камен издуби“. Данас ћемо почети од краћег одломка из 13. главе Јеванђеља по Матеју где Господ каже:

Царство је Небеско као благо сакривено у пољу, које нашавши, човек сакри и од радости своје отиде и све што има продаде и купи поље оно.

Шта је овде важно? Запазите, Царство Небеско, Царство Божје је апсолутно реална ствар. То није фантазија неког егзалтираног ума. То је стварност. И то стварност од прворазредног значаја. Међутим, стварност није свима откривена. Зато човек који не схвата ову стварност и који је није дотакао, који је није видео

(„ухо није чуло и око није виде-ло“) то не осећа и на верника гледа као на чудног човека. А верник поседује апсолутно реално благо које је до извесног времена недоступно туђем оку.

Ово благо личи на благо које је сакривено у пољу. Испод слоја земље нико ништа не види и само један човек врло поуздано зна да се овде налази стварно благо које завређује да све прода и да купи парче ове неугледне земље. И то вероватно земље која је каменита и која је вероватно обрасла бодљикавим травама, зато што нам јеванђељски живот са своје спољашње стране изгледа као нешто каменито и бодљикаво. Ту човек може и да се спотакне, и да се удари, може врло тешко да ради, ту нема извора воде, ту је суво, ту је тешко и непријатно. И на овом сувом и наизглед непријатном парчету земље у дубини се налази реално благо.

Ово је врло важно у смислу питања да ли ви сами Царство Небеско осећате не само као синтагму, већ као стварност којој већ у зачетку, управо као зачето дете, а можда и више припадате? Да ли сте узели плуг Господњи како бисте орали ову њиву и како се не бисте окретали? Да ли су вас људи икад чудно, гледали да ли сте чудно изгледали у очима људи из своје околине? Као човек који има благо које нико не

види и весели се иако је наизглед сиромаш, који чини глупост, јер све продаје ради некаквог нејасног парчета земље.

Узмимо пример из недавне историје: места на којима се данас налазе Арапски Емирати, Катар, Саудовска Арабија и остале арапске земље које производе нафту раније су само бедуини обилазили. Тамо није било ниједне једносратне зграде, били су шатори, камиле, људи и песак. Тамо је благо било у земљи, али људи нису знали за њега и кад су научили да га ваде испод земље ови бедуини су постали најбогатији људи који живе на планети. Односно, право благо се налази испод земље, само се може десити да не знамо да је ту.

У овој јеванђељској слици, у овој причи постоји питање које нам је упућено: колико сам сигуран да поље које сам купио садржи благо? Шта уопште знам о њему? Зашто се према њему односим подједнако реално као што се људи односе према новцу који се налази у џепу, као што се реално односе према „склопљеном послу“? Апсолутно не фантастично, не алегорично, не у сновиђењима, већ сасвим конкретно – према Царству Божјем којем ми, хришћани, треба да припадамо. Оно се зачиње у човеку, човек расте у њему као дете у утроби, затим треба да се роди

у Вечни живот и да се учврсти у њему, да израсте у њему у меру савршеног човека.

У овој краткој причи такође се наводи јасно правило: да би човек нешто купио треба нешто да прода. Односно, долази до активне размене. Не дајући ишта, човек не може да стекне веру и да је не изгуби. Код отаца има један аскетски израз: дај крв и прими дух. Односно, буди спреман на извесну жртву, можда чак и на крвопролиће. А молити се за људе значи крв проливати, као што је говорио свети Силуан Атонски. И апостол Павле је говорио да се још нисте подвизавали против греха до крви.

Односно, борба с грехом претпоставља спремност чак и на проливање крви. Иако сам на

Запазите, Царство Небеско, Царство Божје је апсолутно реална ствар. То није фантазија неког егзалтираног ума. То је стварност. И то стварност од прворазредног значаја. Међутим, стварност није свима откривена. Зато човек који не схвата ову стварност и који је није дотакао, који је није видео („ухо није чуло и око није видело“) то не осећа и на верника гледа као на чудног човека. А верник поседује апсолутно реално благо које је до извесног времена недоступно туђем оку.

то ретко наилазио: мало је људи који су спремни да сеprotиве греху толико да чак и крв пролију, али да не згреше. О томе се заправо и говори у Јеванђељу: ради тога човек може и руку да одсече и око са ископа. Наравно, наша Хришћанска Црква се не састоји од људи без руку и без ногу, али у човеку треба да постоји спремност да пролије крв.

Управо ова спремност за давање рађа подвижнике.

Протојереј Андреј Ткачов
Са руског Марина Тодић
Телевизијски канал „Царград“
8/24/2020

Преузето са сајта:
www.pravoslavie.ru
(српска верзија)

ЈА САМ ПУТ, ИСТИНА И ЖИВОТ (Јн. 14,6)

Бити хришћанин значи живјети са Христом и у Христу. Бити хришћанин у овом данашњем времену у коме живимо, а тако је било током свих протеклих двије хиљаде година, значи ићи путем истине и путем свјетлости - путем који води у живот вјечни. Тај пут којим ми хришћани ходимо и који нас узводи са земље на небо – у Царство Небеско, гдје нам се дарује живот вјечни – јесте Сам Господ Исус Христос. Он је за Себе рекао: „Ја сам Пут, Истина и Живот“ (Јн. 14,6), и „Ја сам Свјетлост свијету; ко иде за Мном неће ходити у тами, него ће имати свјетлост живота“ (Јн. 8,12), а на другом мјесту каже: „Који вјерује у Мене има живот вјечни“ (Јн. 6,47). Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов на првим страницама свога Јеванђеља открива нам једну велику тајну и истину када каже да „Бог тако завоље свијет да је Сина Својега Јединороднога дао, да сваки који вјерује у Њега не погине, него да има живот вјечни“ (Јн. 3,16).

Према томе, нама је јасно да је само један и једини прави и истинити Пут који води у живот вјечни – Богочовјек Исус Христос, који се оваплотио од Духа Светога и Марије Дјеве и постао човјек. Дакле, благовољењем Бога Оца и садејством Духа Светога, Син Божији – Друго Лице Свете Тројице – узео је

људско тијело, родивши се од Пресвете Богородице, да би постао један од нас и у свему био подобан нама, осим у гријеху, јер „Он гријеха не учини, нити се нађе превара у устима Његовим“ (1 Пт. 2,22; Ис. 53,9). Он је дошао у овај свијет да би нас

напојио ријекама воде живе, и сваки „који пије од воде коју ћу му Ја дати неће ожедњети довијека, него вода коју ћу му дати постаће у њему извор воде која тече у живот вјечни“, поручује нам Господ и Спаситељ наш Исус Христос (Јн. 4, 14).

Дакле, из ових јеванђелских ријечи јасно можемо да видимо шта нам то, заправо, Христос говори. Наиме, јасно видимо ко је Истина у овоме свијету. Видимо ко је Свјетлост овоме свијету. Видимо ко нам је Пут и Путовођа у овоме свијету. Видимо ко је Живот и Животодавац – који

и свима нама дарује живот вјечни и уводи нас у Царство Небеско. То је Господ Исус Христос. И пошто нам је то све јасно и очигледно, ми као хришћани и као Христови, немамо никакву животну дилему, јер ми знамо смисао и циљ нашега живота и

нашега постојања у овоме свијету. Циљ нам је светост и савршенство на које нас је позвао Христос, који каже: „Будите ви, дакле, савршени као што је савршен Отац ваш небески“ (Мт. 5,48), а још у Старом завјету Бог нас је позвао на светост, рекавши: „Будите свети, јер сам Ја свет, Господ Бог ваш“ (3 Мој. 19,2). Међутим, намеће нам се питање: Како можемо да постигнемо ту светост и савршенство на које смо призвани, и од чега то зависи? Одговор је, пак, врло једноставан – зависи

од нас самих. Зависи, прије свега, од нашега одрицања и од наше љубави према Богу и спремности да Му служимо, јер „ако ко хоће за Мном ићи, нека се одрекне себе, и узме крст свој и за Мном иде“, каже Христос (Мт. 16, 24).

Међутим, морамо напоменути да наш пут ка Богу не почиње ни крштењем нити тјелесним рођењем, већ сâмим зачењем у утроби мајке. Дијете које се, по вољи Божијој и Његовим Промислом, зачело у утроби своје мајке, од самог свог почетка постаје јединствена и непоновљива

ва личност; постаје људско биће саздано по Лику Божијем; постаје душа жива, јер је Бог у то малено биће удахнуо дух животни. И управо то малено, тек зачето биће Божије, потребно је васпитавати и водити путем ка Христу Богу, коме цијели свој живот треба да предамо.

Сходно томе, мајка која носи дијете у својој утроби, треба да се труди да живи црквеним животом: молитвеним, литургијским, светотајинским – животом у коме је Христос на првом мјесту. Да би то дијете, које расте и развија се у утроби своје мајке, поставило чврсте темеље свога хришћанског живота, потребно је да мајка, у мјери у којој то њене физичке снаге и могућности дозвољавају, посјећује света богослужења, а нарочито Свету и божанствену Литургију, да предано прати ток Литургије и да учествује у Светој тајни причешћа. Јер, кроз причешће се и она, али и њено чедо, које је физички и даље дио њеног организма, сједињује са Христом примањем Тијела и Крви Његове. Такође, треба да се труди да на њеним уснама и у њеном срцу увијек буде молитва, а нарочито унутрашња или Исусова молитва, која гласи: Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешну. Оно што је, такође, битно напоменути јесте да мајка треба да буде смирена, како би то смирење пренијела и на своје дијете. Но, да би била смирена, сви око ње треба да имају на уму да је она у благословеном стању и да је њој пријеко потребан унутрашњи и спољашњи мир и молитвено усмјерење њенога срца и њене душе.

Долазак на овај свијет тог маленог створења Божијег и рађање новог живота, пропраћено је молитвама за мајку

Света тајна крштења је прва и основна света тајна наше Цркве, која се врши по заповијести Господњој, јер је Христос заповиједио Својим светим и богоносним апостолима рекавши им: „Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа” (Мт. 28,19). Сходно томе, дијете треба да буде крштено што је могуће раније, а наши хришћански преци су практиковали да то буде у периоду до четрдесет дана. То је јако важно, јер примајући Свету тајну крштења, дијете постаје чланом Цркве Божије, ступа у заједницу народа Божијег – у заједницу светих Његових, и сви који се у Христа крстише, у Христа се обукоше (Гал. 3,27). Онај, пак, који се „обукао” у Христа он је стекао право да учествује у Светој тајни причешћа – Тајни над тајнама.

која је родила, али и за дијете које је рођено, и то: у први, осми и четрдесети дан. Призивање благослова Божијег, кроз молитве које чита свештенослужитељ, веома је важно и за духовни и за физички развој новорођенчета и његове мајке, што и видимо из садржаја тих молитава. Нажалост, иако је ово веома важно, у животу нас хришћана, постало је потпуно запостављено. А управо ове молитве опредјељују наш пут и правац којим треба да идемо кроз овоземаљски живот. Дакле, на самом почетку ми показујемо да ли ће наше дијете бити усмјерено према Богу или према задовољствима овога свијета. Пракса нам, нажалост, показује да рађање новог живота и долазак на свијет једне нове личности Божије, није пропраћено молитвом и благодарењем Богу, већ раскалашношћу и пијанчењем.

Света тајна крштења је прва и основна света тајна наше Цркве, која се врши по заповијести Господњој, јер је Христос заповиједио Својим светим и богоносним апостолима рекавши им: „Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа” (Мт. 28,19). Сходно томе, дијете треба да буде крштено што је могуће

раније, а наши хришћански преци су практиковали да то буде у периоду до четрдесет дана. То је јако важно, јер примајући Свету тајну крштења, дијете постаје чланом Цркве Божије, ступа у заједницу народа Божијег – у заједницу светих Његових, и сви који се у Христа крстише, у Христа се обукоше (Гал. 3,27). Онај, пак, који се „обукао” у Христа он је стекао право да учествује у Светој тајни причешћа – Тајни над тајнама. А шта може бити светије и узвишеније и важније за нас хришћане у овоме свијету од Светога Причешћа? Причешће је сила. Причешће је живот. Причешће је залог вјечнога живота у Царству Небеском. Причешће је сједињење са Живим Богом. Причешћујући се ми примамо у себе Тијело и Крв Господњу и постајемо једно са Христом и у Христу, и Христос пребива у нама. Свето Причешће нам се даје на исцјељење душе и тијела, и као такво оно је Лијек Бесмртности. Том Лијеку посебно треба да приводимо дјецу, да би се, не само њихов духовни имунитет изградио и ојачао, него да би и њихово тијело било јаче, здравије, отпорније, снажније. Вишевијековно искуство Цркве нам то управо потврђује: дјеца која су расла

уз Цркву и учествовала у Светој тајни причешћа, бивала су и духовно и физички здравија и јача од већине оних који су били лишени тајинственог живота у Цркви.

Са физичким узрастањем, дијете треба да буде научено и да узраста у хришћанским врлинама, као што су: пост, молитва, послушност, одговорност, марљивост, поштовање, уважавање, искреност, правдољубивост, истинољубивост, скромност, смиреност, кротост – једном ријечју честитост. А када ће дијете све ово научити?

Научиће у своје најранијем дјетињству, и то ако његови родитељи ово буду практиковали и својим личним животом свједочили. Дијете учи од својих родитеља и све њихове врлине или мане постају својствене дјетету. И управо су ове прве године, године раног дјетињства, веома важне за психофизички развој дјетета, за изграђивање његове вјере и формирање његове личности. Ако је породица духовно јака и здрава, ако је породица вјерујућа и живи црквеним, односно, хришћанским начином живота, онда ће и дијете бити

такво. Иако ће у једном периоду дјетињег живота постојати лутања и одступања од ових начела, ипак ће хришћански темељи остати непољуљани и чврсти, што и видимо из небројених животних примјера. Хришћанска, пак, дужност и обавеза нам је да својим личним примјером свједочимо Христа нашој дјечи, будући да смо позвани и призвани да будемо Његови ученици и да за Њим идемо како не бисмо ходили по тами, јер је Он наш Пут, Истина и Живот.

Радмило Радовић, протојереј

БОГОСЛОВЉЕ

ПРАВОСЛАВНО УЧЕЊЕ О АЊЂЕЛИМА

14

ЖИВОТЉАНИ ИСТОТНИК

Нз речи Самога Христа знамо да душу у тренутку смрти сусрећу ањђели: „А кад умре сиromaх, однесоше га ањђели у наручје Авраамово“ (Лк. 16, 22).

Такође из Јеванђеља знамо у каквом се облику појављују ањђели: „А лице његово (ањђелово) беше као муња, и одело његово бело као снег“ (Мт. 28, 3); „младић обучен у белу хаљину“ (Мк. 16, 5); „два човека у блиставим хаљинама“ (Лк. 24, 4); „два ањђела у белом“ (Јн. 20, 12). Током читаве хришћанске историје ањђели су се увек јављали у облику младића обучених у бело. Иконографска традиција представљања ањђела је такође кроз векове била у складу с тим и увек их је представљала као блиставе младиће (често са два крила, која су наравно само симболични детаљ, јер се обично приликом јављања ањђела не виде). Сед-

ми васељенски сабор је 787. године донео одлуку да се ањђели могу изображавати само на овај начин, у обличју људском. Западњачки „купидони“ ренесансе и потоњих периода настали су под утицајем паганства и немају ничега заједничког с истинским ањђелима.

Савремени римокатолички (и протестантски) Запад веома се удаљио од библијског учења и ранохришћанског Предања у погледу представљања ањђела, а још више у погледу самог учења о духовним бићима. Разумевање ове грешке од суштинског је значаја за нас ако желимо да схватимо какво је истинско православно учење о судбини душе после смрти.

Епископ Игњатије Брјанчанинов (умро 1867), један од великих отаца из блиске прошлости, запазио је ову грешку и посветио

читав том својих сабраних дела излагању православног учења о овом питању. Критикујући гледиште изражено у класичном римокатоличком богословском делу из 19. века (Опат Берже „Богословски речник“), Епископ Игњатије посвећује велики део тог тома (стр. 185-302) борби са савременом идејом (заснованом на Декартовој философији) да све што је ван царства материје припада царству „чистог духа“. Таква мисао у суштини ставља бесконачног Бога у исту раван са разним коначним духовима (ањђелима, демонима, душама умрлих). Ова мисао је широко распрострањена нарочито у данашње време (премда њени заступници и не виде све њене последице) и умногоме објашњава заблуде савременог света у погледу „духовних“ ствари: велико интересовање влада за све што

не припада материјалном свету, али често се при томе готово и не прави разлика између Божанског, анђелског, демонског и онога што је последица необичних људских моћи или уобразиље.

Опат Берже је учио да су анђели, демони и душе умрлих „чисто духовни“; то значи да они не подлежу законима времена и простора и да ми о њиховом „облику“ или „кретању“ можемо говорити само метафорично, пошто „они морају да се одену у танана тела када им Бог дозволи да делују на друга тела“ (Еп. Игњатије, т. III, стр. 193-5). Чак и једно иначе заиста добро римокатоличко дело из 20. века, посвећено савременом спиритизму, понавља ово погрешно учење, тврдећи, на пример, да и анђели и демони „могу (да би постали видљиви људима) позајмити за своје тело било коју потребну материју из ниже природе, било живе или неживе“ (Блекмур „Чињенице и обмане у спиритизму“).

Сами спиритисти и окултисти преузели су ове идеје из модерне философије. И један такав апологета натприродног хришћанства какав је Ц. С. Луис (англиканац) исправно критикује савремену „представу о Небесима као о некаквом стању ума“, али изгледа да је и он барем делимично прихватио модерно схватање „да тело, његово место, кретање и време сада за највише домете духовног живота као да и не постоје“ (Ц. С. Луис, „Чудеса“, Њујорк, 1967). Оваква гледишта су резултат претерано упрошћеног схватања духовне реалности до чега је дошло под утицајем модерног материјализма, а услед удаљавања од истинског хришћанског учења и духовног искуства.

Да би се схватило православ-

Бели анђео - манастир Милешева

но учење о анђелима и другим духовима, треба најпре заборавити сувише упрошћену савремену дихотомију између материје и духа: истина је сложенија, и у исто време тако једноставна да ће онога ко је још способан да верује у њу вероватно многи сматрати „наивним буквалистом“.

Епископ Игњатије пише: „Када Бог човеку отвори (духовне) очи, он је у стању да види духове у њиховом сопственом облику“ (стр. 227). Исто тако, „из Светог Писма је потпуно јасно да душа човекова има облик човека у његовом телу, као и други створени духови“ (стр. 233). Он цитира многобројне светоотачке текстове да би ово доказао. Обратимо се сада и ми светоотачком учењу.

Св. Василије Велики у књизи о Светом Духу тврди да „у небеским силама њихову природу чини ваздушаста дух, ако се може тако рећи, или невештаствени огањ (нематеријални). Зато су оне ограничене местом и постају видљиве, јављајући се светима у обличју својих сопствених тела“. Опет, „ми верујемо да се свака (од небеских сила)

налази на одређеном месту. Јер анђео који се појавио пред Корнилијем није био у исто време и са Филипом (Дела Ап. 10, 3; 8, 26); и анђео који је разговарао са Захаријем близу „олтара кадионог“ (Лк. 1, 11) није се у исто време налазио и на свом месту на Небесима (гл. 16, 23, т. II, стр. 608, 602).

Слично учи и Свети Григорије Богослов: „Другостепене, после Тројице, светлости, које имају царску славу, јесу блистави, невидиви анђели. Они се слободно крећу око Престола, јер су хитропокретни умови, огањ и божански духови који се хитро крећу кроз ваздух“ (Беседа 6 „О умним бићима“).

Тако су анђели, иако су „духови“ и „пламен огњени“ (Пс. 103, 5; Јевр. 1, 7), те пребивају у области где земаљски закони времена и простора не важе, ипак ограничени временом и простором и дејствују на тако „материјалан“ начин (ако тако смео рећи) да неки оци без колебања говоре о „ваздушастим (етеричним) телима анђела“.

Преподобни Јован Дамаскин, сумирајући у 8. веку учење св.

отаца, својих претходника, каже: „Анђео је биће обдарено умом, увек у покрету, које поседује слободну вољу и служи Богу, бестелесно, по благодати, добивши као своју природу бесмртност, а томе бићу облик и својства зна само Саздаатељ. Бестелеснима и невештаственима се анђели називају у поређењу са нама, јер се у поређењу са Богом, који је Једини Неупоредив, они показују и груби и вештаствени, будући да је само Божанство одиста невештаствено и бестелесно“. И даље он каже: „Они су описиви, јер када се налазе на Небесима, тада нису на земљи, а када их Бог пошаље на земљу, они не остају на Небесима – али они нису ограничени зидовима и вратима нити резама и печатима, јер за њих закони природе нису препрека. Слободни од закона природе су зато што се онима који су достојни и којима Бог хоће да се они покажу, анђели не показују онакви какви заиста јесу, него у оном измењеном облику у коме их људи могу видети“ („Тачно изложење православне вере“, II, 3).

Говорећи да се анђели јављају „не онакви какви заиста јесу“ Преподобни Јован Дамаскин свакако не противречи Светом Василију Великом који учи да се анђели појављују „у облику својих сопствених тела“. Оба исказа су тачна, што се може видети из бројних описа јављања анђела у Старом завету. Тако је арханђел Рафаил био неколико недеља сапутник Товији и нико уопште није посумњао да он није човек. А када се на крају арханђел разоткрио, рекао им је „Све ове дане био сам видљив за вас; но нисам ни јео ни пио – то вам се само причињавало“ (Товија 12, 19). Три анђела која су се јавила Аврааму, такође су изгледала као људи и чинило се да

једу (Пост. 18 и 19 гл.). На сличан начин Свети Кирил Јерусалимски у својим „Катихетским беседама“ поучава нас у вези са анђелом који се јавио пророку Данилу: „Видевши анђела Гаврила, Данило се престрави и паде ничице, и премда беше пророк, не осмели се да му одговори док анђео не узе на себе обличје сина човечијег“ („Катихетске беседе“ IX, 1). Ипак, у Књизи Даниловој

о. Серафим Роуз

(гл. 10) читамо да је и приликом првог заслепљујућег појављивања анђео имао људско обличје, али тако блиставо („лице му је било попут муње; очи – као два јарка пламена; руке и ноге – као блистава бронза“) да је то било неиздрживо за људске очи. Дакле, анђео је по спољашњем изгледу исти као и човек, али пошто његово „тело“ није материјално, и сам поглед на његову огњено-блиставу појаву може да пренерази било ког још увек у телу пребивајућег човека. Зато јављања анђела нужно морају бити прилагођена људима који их посматрају тако што ће се показати мање блиставим и застрашујућим него што заиста јесу.

Што се тиче човечије душе, Блажени Августин учи да када душа напушта тело „сам човек који се налази у том стању, види себе, иако само у духу, а не у телу, толико слично своме сопственом телу, да он уопште не може

да примети било какву разлику“ („Град Божији“, књ. XXI, 10). Ова истина је небројено пута потврђена и кроз лична искуства хиљада људи враћених из смрти у живот у ово наше време.

Но, када говоримо о „телима“ анђела и других духова, морамо пазити да им не припишемо ма какве грубе материјалне карактеристике. У сваком случају, као што учи Преподобни Јован Дамаскин, „овом бићу облик и својства зна само Саздаатељ“. На Западу је Блаж. Августин писао да је потпуно свеједно да ли кажемо „ваздушаста тела“ демона и других духова, или их називамо „бестелесним“ („Град Божији“, XXI, 10).

Сам Епископ Игњатије је можда био превише заинтересован да објасни анђелска „тела“ на основу научних сазнања 19. века у области гасова. То је изазвало мали спор између њега и Еп. Теофана Затворника, који је сматрао неопходним да нагласи просту, несложену природу духова (они се, наравно, не састоје од молекула хемијских елемената као што је случај са гасовима). Ипак, у основном питању, постојању „танане навлаке“ које поседују сви духови, он се слагао са Епископом Игњатијем (види о. Георгије Флоровски „Путеви руског богословља“, стр. 394-5). Можда је слично неразумевање у питањима другостепене важности или у чисто терминолошким питањима довело у 5. веку на Западу до отпора сличном учењу латинског оца, Светог Фауста Леринског, који је такође заступао схватање о релативној „материјалности“ душе, засновано на учењу источних отаца.

Ако права својства анђелске природе зна једино Бог, деловање анђела (бар у овоме свету) може свако разумети, јер о томе

постоји мноштво сведочанстава, како у Светом Писму и светоотачкој литератури, тако и у житијима светих. Да бисмо у потпуности разумели виђења духовних бића која доживљавају умирући људи, ми морамо нарочито знати како се јављају пали анђели (демони). Прави анђели се увек јављају у свом истинском облику (само не тако заслепљујућем као што у ствари јесте) и делују само да би испунили вољу и заповести Божије. Пали анђели, иако се понекад јављају у свом правом облику (Св. Серафим Саровски их на основу сопственог искуства описује као „одвратне“), ипак обично узимају друга облика и творе многа „чудеса“ влашћу коју добијају потчињавајући се „кнезу који господари у ваздуху“ (Еф. 2, 2). Њихово место боравка је – ваздух, а основни задатак да искушавају или застрашују људе, повлачећи их за собом у пропаст. Хришћани се управо против њих боре: „Наша борба није против крви и тела, него против поглаварстава и власти господара таме овог света, против духова злобе у поднебесју“ (Еф. 6, 12).

У мало познатом делу „Демонско прорицање“, које је написао као одговор на молбу да објасни нека од многобројних демонских јављања у древном паганском свету он даје добар општи поглед на деловање демона: „Природа демона је таква да они чулима опажања својственим ваздушастим телима умногоме превазилазе чула опажања земаљских тела. Такође и у погледу брзине, захваљујући изузетној покретљивости њихових ваздушастих тела, они су неупоредиво хитрији не само од људи и животиња, него и од птица. Обдарени овим двема способностима које су каракте-

ристичне за ваздушаста тела, тј. префињеним опажањем и брзином кретања, они предсказују и најављују многе ствари о којима су сазнали много раније. А то код људи изазива дивљење, јер је њихово земаљско опажање много спорије. Уз то, демони су током свог дугог живљења у многим стварима стекли богато искуство, које људи у свом кратком животу не могу задобити. Уз помоћ ових способности, које су својствене природи ваздушастих тела, демони не само да предсказују многе догађаје, него и чине многа „чудеса“ („Демонско прорицање“ гл. 3).

Многа демонска „чудеса“ и јављања описана су у дугачкој

Тако су анђели, иако су „духови“ и „пламен огњени“ (Пс. 103, 5; Јевр. 1, 7), те пребивају у области где земаљски закони времена и простора не важе, ипак ограничени временом и простором и дејствују на тако „материјалан“ начин (ако тако смемо рећи) да неки оци без колебања говоре о „ваздушастим (етеричним) телима анђела“.

беседи Светога Антонија Великог коју је Св. Атанасије укључио у његово житије. Ту се још спомињу и „лагана тела“ демона (гл. 11). Житије Св. Кипријана, бившег мага, такође садржи многобројне описе демонских „чудеса“ и трансформација о којима су казивали непосредни учесници тих догађаја.

Класичан опис демонског деловања дат је у седмој и осмој беседи Светога Јована Касијана, великог галског оца 5. века, који је први предао Западу пуно учење источног монаштва. Св. Касијан пише: „Ово ваздушно пространство између земље и Небеса препуно је злих духова који лете по њему, ширећи неред са пакосним циљем, али ради наше користи Божански Промисао их је сакрио и удаљио од наших по-

гледа. У супротном, због страха од њихових напада или језивих облика у које могу да се преиначе и претворе кад год то зажелу, људи би премрли од неподносивог ужаса...“

А да нечистим духовима управљају још моћније зле силе, поред оних сведочанстава из Светог Писма које налазимо у Јеванђељу када Господ одговара на клевете фарисеја: „А ако ја помоћу Веелзевула изгоним демоне...“ (Мт. 12, 27), уче нас и виђења и богато искуство светих људи.

„Када је један од наше браће путовао кроз ову пустињу, наишао је на једну пећину. Пошто је већ пала ноћ, хтео је да у њој

прочита вечерње молитве. Док је он по обичају певао псалме, већ беше прошла поноћ. Окончавши молитвено правило, он леже да би одморио изморено тело, и одједном угледа небројено мноштво демона који су се окупљали долазећи са свих страна; они су пролазили у бесконачној поворци, идући једни испред, а други иза свог старешине. Најзад дође њихов кнез који је био и већи и страшнијег изгледа од других демона. Пошто му поставише престо, он седе на узвишено судијско место и поче пажљиво да испитује деловање сваког демона понаособ. Оне који би рекли да још нису успели да наведу своје противнике у искушење он би их, уз погрде и псовке, одгонио од себе као лене и немарне, бесно вичући на њих да су толико

труда и времена утраћили ни за шта. А оне који би рекли да су успели да наведу свог противника у искушење, он би отпуштао с великим похвалама, уз бурно клицање и одобравање свих, као најхрабрије ратнике који треба свима да служе за пример. Онда иступи један демон, најгори од свих, и саопшти са злурадошћу, као о блиставој победи, вест да је најзад, након петнаест година непрекидног искушавања, савладао једног чувеног монаха (чије име је рекао) и ове ноћи га навео на блуд... На то се сви демони силно обрадоваше, а он отиде, обасут од свог кнеза највишим похвалама и словопојима. Са првим зрацима сунца све ово мноштво демона ишчезе пред његовим очима“. Касније је брат који је посматрао овај приказ сазнао да је извештај о палом монаху био тачан. („Разговори“, гл. 8, 12, 16).

Слична искуства православни хришћани су имали све до овог столећа. То свакако нису ни снови ни визије, него искуства доживљена у будном стању, сусрет са демонима у њиховом стварном облику; наравно ово тек након што су тој особи претходно отворене духовне очи да види бића која су иначе за људске очи невидива.

Све доскора, можда, само неколико „старомодних“ или „наивних“ православних хришћана могло би да поверује да су ова сведочанства „жива истина“, а чак и сада неки православни хришћани тешко могу да их прихвате – толики је утицај извршило модерно веровање да су анђели и демони „чисти духови“ који не делају на тако „видив“ начин. Тек пошто се демонска активност последњих година изузетно појачала, ова казивања поново су почела да

људима изгледају, ако ништа друго, оно бар – вероватна. Сада су такође и бројна „посмртна“ искуства многим обичним људима који нису имали додира са окултним проблемима отворила област невидиве стварности. Зато је постала неопходна потреба садашњег времена да се јасно и истинито објасни ова (невидива) област и бића која их настањују. А, такво објашњење може пружити само православно Хришћанство, које је све до сада сачувало изворно хришћанско учење.

Погледајмо сада подробније како се анђели (и демони) појављују у тренутку смрти.

*Преузето из књиге
„Душа после смрти“*

*Серафима Роуза
у издању Издавачке куће
Епархије зворничко-тузланске
„Синај“ Бијељина*

О ВЕРИ И НЕВЕРЈУ ПРИЧА 2.

Један проповедник је дошао у неко село које је било крцато неверницима.

Окружила га је омладина која је почела да му се подсмева и тражила да им покаже где живи све-

могући и невидљиви Бог, којег он толико поштује.

Уместо одговора, проповедник је молио да му донесу чашу млека.

Када су пред монаха поставили чашу млека, он није почео да га пије, него га је дуго, ћутећи, посматрао са све већом радозналошћу. Ти млади људи су постајали све нестрпљивији и све упорнији у својим жељама.

Тада им је отшелник рекао:

- Сви говоре да у млеку постоји маст, али у овој чаши, колико год да сам се трудио, ја је нисам запазио.

Омладина се поче подсмевати његовој наивности.

- Баш си ти неки глуп човек! Наравно да у свакој капљици млека постоји маст, она га и чини хранљивим! Али, да би је добио и видео, потребно је прокувати

млеко, исцедити га, додати сурутке, сачекати неколико часова да би се оно стврдло, а затим извући комадић масти који ће се појавити на површини.

- А тако значи! – одговори проповедник. – Онда је мени далеко лакше објаснити где живи Бог. Он је свуда и само благодаћећи Њему сви ми постојимо. Али, да би Га видели и схватили, вама је такође потребно да строго, ревносно и искрено следите написане заповести.

Тек тада, на крају процеса, моћи ћете на себи осетити Његову милост и Његову моћ.

*Преузето из књиге
„Био једном један човек“
од Олге Кљукине.*

*Издање Издавачке куће
Епархије зворничко-тузланске
„Синај“ Бијељина*

СВЕТИН СЕРГИЈЕ РАДОЊЕШКИН – ВЕЛИКИ ПОДВИЖНИК, СВЈЕТИЛО ЗЕМЉЕ РУСКЕ И СЛУЖИТЕЉ ПРЕСВЕТЕ ТРОЈИЦЕ

Поклањајући се ових дана часном Крсту Господњем, знајући да се Његово цјелокупо дјело и човјекољубље сажима у Крсту, сигурно сви опомињемо себе да није морално тражити од васкрслог Господа само плодове васкрсења, већ да се треба радовати и трпјети у личним страдањима, молећи распетог Господа да нас озари свјетлост Његовог Васкрсења да би са радошћу прихватили и плодове страдања. Кад размишљам о томе како достићи идеал хришћанског и јеванђелског живота, данас, у савременом свијету који није нимало благонаклон Христовој науци, не могу да се не запитам: Како је светим оцима пошло за руком да упркос свим животним недаћама и искушењима, увијек и свагда, изабери Христа? Молећи се некада пред моштима Светог Сергија Радоњешког, созерцавао сам о томе како је он још прије тјелесног рођења изабрао Христа. Размишљао сам дуго о ономе што пише у његовом житију да је у храму Божијем, у утроби мајке своје, већ осјетио Господа и три пута викнуо, као што је некада Свети Јован Претеча заиграо у утроби при сусрету његове мајке и Пресвете Богородице.

Радује ме чињеница да смо сви свједоци претходних дана једне крстоваскрсне последице крстострадалне ситуације у Црној Гори. Битно је да смо увијек уз

Господа и са Господом. Господ Исус Христос сам у Светом Писму говори: „Јарам је мој благ и бремен је моје лако“ (Мт. 11, 28-30). Ипак, до дана данашњег стоји и да се Царство Божије „са напором осваја“ (Мт. 11, 12). Сви ми, без изузетка, желимо и чезнемо за спасењем. Свако од нас, православних хришћа-

Св. Сергије Радоњешки

на, декларише се као прави и неоступни вјерник, спреман увијек да положи живот за Господа и јеванђелске идеале. Но, у реалности, човјек непрестано пада и пада: прво у гријех, а потом у очајање, све дотле док то очајање не постане стално, перманентно стање душе.

Међутим, најгоре од свега је тај сукоб између времена и вјечности – овога што је овдје и сада и онога што тек треба, како ми православни вјерујемо, да дође. Све оно што се овдје на-

лази толико је реално и стварно да, све и да хоћеш, не можеш да га се одрекнеш. Оно ти се намеће само од себе, силом своје стварности, уништавајући пред собом све механизме којима би човјек могао да се одупре тој стихији материје, оваплоћеној у комформитету савременог живота.

И тако, настављајући да созерцавам ову сурову истину, на срце ми долази мисао: Како је светим оцима – тим свједоцима Јеванђеља, пошло за руком да непрестано носе Христа у свом срцу? Шта их је толико мотивисало у подвизима који, како њихова житија свједоче, нису били нимало лагани?

Српски народ је дао велике светитеље, велике људи: монахе преподобне, архиепископе, жупане, краљеве, царе, деспоте, свете људе, свете жене, честите домаћине, мученике... Један мали, српски народ, изродио је читав један велики, небески народ – хор светитеља и свједока Јеванђеља. Сви они јесу наши, српски, но у исто вријеме они су, као и сви светитељи, свеправославни. Не припадају, нити могу да припадају, само једном народу, једном племену. Сваки светитељ носи у себи Христа. Светитељ је светитељ сваком народу, сваком хришћанину, свакој души која му се моли. То је љепота светости – она је универзална. Стога, молећи се нашим светим угодницима, ово слово посвећујем

Преподобни Сергије Радоњешки, толико вољен руским народом и поштован српским човјekom, као и сваки други светитељ бјеше човјек. Кажем човјек јер обично светитеље доживљавамо бајковито, као надљуде, супер људе. Житија светих, па и Светог Сергија, испуњена су причама о њиховим подвизима, дугим ноћним молитвама, чудесним, над-људским способностима којима их је Господ удостојио. Ипак, највеће чудо у лику сваког светитеља је чињеница да је тај светитељ обичан човјек од крви и меса. Као човјек светитељ је једнак свакоме од нас. Светитељ са свим својим слабостима стаје пред Господа полагајући сву своју наду на Христа, а не на своје силе.

једном светитељу који по роду није Србин, али по духу дише истим Духом као и наши свети оци – Преподобном Сергију Радоњешком, игуману земље руске. Још као студент управо сам њему душу своју повјерио на духовни патронат у Светој Русији.

Нећу говорити нити препричавати његово житије. Оно се може прочитати у сабраним житијама Св. Јустина Ћелијског. Такође, може се наћи и на интернету. Писаћу о човјeku који је благодатном силом повео два народа, руски и српски, изабравши да, умјесто пролазног живота и материје, принесе душу и тијело Господу Христу.

Преподобни Сергије Радоњешки, толико вољен руским народом и поштован српским човјekom, као и сваки други светитељ бјеше човјек. Кажем човјек јер обично светитеље доживљавамо бајковито, као надљуде, супер људе. Житија светих, па и Светог Сергија, испуњена су причама о њиховим подвизима, дугим ноћним молитвама, чудесним, над-људским способностима којима их је Господ удостојио. Ипак, највеће чудо у лику сваког светитеља је чињеница да је тај светитељ обичан човјек од крви и меса. Као човјек светитељ је једнак свакоме од нас. Светитељ са свим својим слабостима стаје пред Господа пола-

жући сву своју наду на Христа, а не на своје силе.

Значај подвига Светог Сергија, без обзира како то чудно звучи, није био у његовој мисионарској или просветитељској мисији. Напротив, значај је у његовом смиреном ношењу крста Христовог. Тихо се подвизавајући у тада малом и непознатом Манастиру Пресвете Троице, он постаде отац читаве једне плејаде духовних горостаса који су својим подвизима умножили монаштво у Русији. Тако данас, практично, нема већег манастира који није био основан од стране ученика Светог Сергија. Међутим, та благодат Сергијевог подвига ширила се по читавом Православљу. Сва пуноћа Православне цркве слави и наслађује се житијем Преподобног Сергија.

Личност радоњешког чудотворца је универзални примјер светости. Кротак, смирен, молитвен, пун доброте и милости – Сергије бјеше живо и оваплоћено Јеванђеље. Сав у Христу, сав у Богу, он гораше тако ватрено и сијаше тако свијетло да топлота његове вјере и свјетлост његових подвига инспиришу генерације и генерације православних. Љубав коју је осјећао према Богу замијенила је све друге љубави: и према свијету, и према човјeku. Међутим, љубав према Богу није укинула љубав према свијету

и човјeku. Та љубав је, кроз непрестане подвиге преображена, допуњена, освећена и опет Господу принесена. Јер гдје је Христос ту је и љубав, а гдје је љубав ту се и Христос открива.

Треба ли бољи примјер од Светог Сергија? Христом је постао добар човјек, добар хришћанин, трудољубив монах и ревностан свештеник, укратко, савршен човјек у Христу Исусу. Ипак, он је по својој човјечанској природи био од крви и меса, као и ми, ништа бољи и ништа гори. Сигурно да је и у његовој души било колебања и вјечних, животних питања која смо спомињали на почетку овог казивања. А како и да не буде? И Свети Сергије је био само човјек, слабашан и немоћан – физички и психички – као и сви људи. Но, снагу он није црпио из својих слабих људских сила, него из љубави Божије у којој је сав пребивао, непрестано и постојано.

Стога, молећи се Светом Сергију, не очајавајмо за своје спасење. Када помислимо да смо слаби сјетимо се Светог Сергија и његових подвига. Када помислимо да су нас сви оставили помислимо у каквој се пустињи и самоћи Преподобни подвизавао. Када помислимо да је наш труд безначајан, погледајмо шта је изродила молитва Светог Сергија – сво монаштво земље руске. И на крају, често падајући у гријехе, помолимо се Светом Сергију имајући на уму ријечи Светог Златоуста: „До Царства Божијега долази онај који последије сваког пада устане и продужи даље“.

Преподобни оче Сергије, моли Бога за нас!

*Милош Зекановић,
протојереј*

ВОЉА БОЖИЈА И ВОЉА НАША

Вријеме у коме живимо би се могло у социолошком смислу описати помоћу супермаркета. Једноставно свијет је постао велики супермаркет. Филозофија модерног човјека је филозофија потрошачког друштва заснована на понуди и потражњи. Та пост-модерна филозофија која се на крају своди у задовољење човјекских потреба у рекордном временском року се пренијела и у духовну сферу. Тако је често и однос човјека и Бога заснован на њој.

Савремени вјерник има своје потребе, жеље без којих не може да буде срећан. Бог је ту да испуни те потребе. Вјера служи да кроз њу добијемо оно што нам супермаркет не може понудити. Молитва је ту да измолимо од Бога потрепштине. Она обично траје док нам их Бог не испуни. По испуњењу нема потребе за њом јер смо добили што смо тражили, сем ако нова потреба није стигла на ред. Ипак да би нам Бог и сљедећи пут изашао у сусрет треба му у „Његово вријеме Његово дати“, отићи недјељом сат времена на Литургију, отпостити пост и слично. Овакав, нажалост чест, приступ вјери изродио је нови социолошки феномен „викенд хришћанство“. Викенд хришћанин даје Богу Божије викендом, прецизније недјељом. Остатак седмице његов приступ животу, проблемима, ближњем је као и код сваког другог човјека.

Нажалост ако хришћански Бог закаже са брзом доставом и не донесе потребно блаженство и проблеми остану, дешава се промјена маркета, па се помоћ

потражи и у неким другим религијама и дисциплинама, попут јоге.

Свакако овакав однос према вјери, Богу и молитви није хришћански, већ више пагански. Он као такав, с обзиром да смо и дјеца времена у коме живимо, представља озбиљано искушење за хришћанина данас, да уништи Бога у човјеку, да нам срца захладе и да у њима нема простора за Бога.

Насупрот филозофији супермаркета стоји филозофија Јеванђеља крунисана Молитвом Господњом „Оче наш“ у којој јасно Бога молимо да буде воља Његова (не наша), вјерујући да је Бог Отац добри који својој дјеци даје све потребно. Значи ли то, ако се трудимо да прихватимо вољу Божију, да ће нам све бити потаман. Неће! По ријечима Светог старца Софронија: „Воља Божија неријетко води на Голготу“. Слијеђење воље Божије је пут очишћења, а тај пут је испуњен муком и одрицањем од властитих жеља.

Значи ли да онда од Бога не треба ништа земаљско тражити? То би била друга крајност. Бог који је далеко, који нема разумијевања за човјека и његове проблеме, није хришћански Бог. Такво поимање Бога као недоступног више припада неким

савременим мрачним филозофијама него хришћанству.

Рјешење овог проблема између воље Божије и воље наше, наших проблема и очекивања, налази се између ове двије крајности. Како бити између те двије крајности? Да бисмо дошли до одговора узећемо примјер светитеља наших дана, старца Порфирија, који нам је зато и дат да буде свјетилник овом времену. Наиме, старац се суочио са једним земаљским проблемом. Манастир који је саградио није имао воду, ма колико да су мајстори бушили у дубину земље. Старац није завапио Господу: Дај ми воду! Него имајући у виду свој проблем непрестано је понављао: „Господе Исусе Христе Сине Божији помилуј ме грешног“. Дакле, старац је тражио милост Божију да му помогне у проблему, не говорећи Богу шта треба да ради, препуштајући Му да уради како Му милост Његова налаже.

Остоја Дикић, јереј

Насупрот филозофији супермаркета стоји филозофија Јеванђеља крунисана Молитвом Господњом „Оче наш“ у којој јасно Бога молимо да буде воља Његова (не наша), вјерујући да је Бог Отац добри који својој дјеци даје све потребно. Значи ли то, ако се трудимо да прихватимо вољу Божију, да ће нам све бити потаман. Неће! По ријечима Светог старца Софронија: „Воља Божија неријетко води на Голготу“. Слијеђење воље Божије је пут очишћења, а тај пут је испуњен муком и одрицањем од властитих жеља.

О РИЈЕТКОМ И ЧЕСТОМ ПРИЧЕШЋИВАЊУ ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ КАНОНСКОГ И СВЕТООТАЧКОГ БОГОСЛОВЉА

У посљедњих неколико деценија, у животу наше свете помјесне Цркве, али и свуда у Православљу, актуелизовано је питање литургијске обнове и питање о честом причешћивању вјерника. Ова обнова се, по мишљењу неких, супротставља већ устаљеној обичајној навици по којој је приступање Светој Чаши наводно одређено само у вријеме постова.

Ово питање неријетко доводи до оштрих полемика и опречних ставова међу духовницима и свештенослужитељима, што свакако доводи и до збуњености код вјерујућег народа. Вјерујући човјек данас је у дилеми да ли треба да се причешћује само у вријеме поста, или Светој Чаши може приступити на свакој Литургији.

Међутим, ова дилема није актуелна само у наше вријеме. О томе су писали свети оци и учитељи Цркве кроз вијекове, оставивши тако иза себе многобројна богословска дјела. Узимајући у обзир да је ово веома широка тема и да се о њој може широко дискутовати, у овом тексту навешћемо само неке од веома важних чињеница, а које се тичу овог суштинског питања.

На самом почетку излагања веома је важно навести ријечи самог Господа Исуса Христа који каже: „Заиста, заиста вам кажем: ако не једете Тијело Сина Човјечијега и не пијете Крви Његове, немате живота у себи. Који једе Моје Тијело и пије

Моју Крв има живот вјечни; и Ја ћу га васкрснути у посљедњи дан. Јер Тијело Моје истинско је јело, а Крв је Моја истинско пиће. Који једе Моје Тијело и

пије Моју Крв у Мени пребива и Ја у њему. Као што Мене посла живи Отац, и као што Ја живим због Оца, и онај који једе Мене и он ће живјети због Мене. Ово је хљеб који сиђе с неба: не као што оци ваши једоше ману, и помријеше; који једе хљеб овај живјеће вавијек (Јн. 6, 53-58).

У својим посланицама и текстовима, оци древне Цркве у прва три вијека, живећи по ријечима Господњим, били су јединственог става. Сматрали су да је литургијско сабрање Трпе за Господња на коју смо позвани сви ми који смо крштени. Исто тако, да се сви причешћујемо и да тако примимо залог за живот вјечни и „лијек бесмртности“.¹ Треба напоменути да су писци ових списа били ученици святих апостола, први епископи и мученици, који су својим живо-

том и мученичком смрћу свједочили Христову вјеру.

Проучавајући овај период Цркве, наилазимо на писану збирку правила под насловом Апостолски канони, написаној од стране ученика святих апостола током 2. и почетком 3. вијека.

У 8. канону ове збирке, написано је сљедеће: „Ако неки епископ, или презвитер, или ђакон, или други из свештеничког каталога, кад бива Свети Принос (Литургија) не причести се, нека каже узрок, па ако је разложит нека му буде опроштено; а ако не каже узрок, нека буде одлучен, јер је нанио штету народу и навео сумњу на онога који је Принос извршио, као да није правилно приноси“.

У сљедећем, 9. канону стоји овако: „Све вјерне који долазе (у Цркву) и слушају Свето Писмо, а не остају за вријеме молитве и Светог причешћа, као такве који наред у Цркви узрокују, треба одлучити“.²

Ова збирка правила у себи одражава апостолску праксу, апостолска упутства за црквено служење, црквени поредак и уређење живог организма Цркве као јерархијске установе, са својим унутрашњим редом и поретком.³

У наведеним канонима Црква

² Канони святих апостола, *Свештени канони Цркве*, прево Еп. Атанасије Јевтић, Београд 2005, 39 – 40.

³ О канонима святих апостола, *Дела апостолских ученика*, Врњачка Бања – Требиње 1999, 111.

¹ Посланица Ефесцима 20, 2 Светог Игњатија Богоносца, *Дела апостолских ученика*, Врњачка Бања – Требиње 1999, 240.

јасно реагује на проблем који постоји унутар заједнице. Постојали су, дакле, неки од крштених који су занемаривали и понекад заборављали сам смисао евхаристијског сабрања.⁴

Присуствовати на Литургији, а не причестити се на њој, сматрано је недопустивим и штетним за заједницу. Можда прегрубо звуче ријечи канона у којима се клир и вјерни народ због непричешћивања санкционише одлучењем, али оне ипак најбоље говоре о озбиљности живота којим су живјели хришћани у првим вијековима.

Поставља се питање: Због чега долази до појаве нередовног приступања Светој тајни причешћа?

Постојале су разне околности које су утицале да се свијест о редовном причешћивању код првих хришћана промијени. Треба узети у обзир да је то било вријеме гоњења Цркве. Многи крштени су отпадали од вјере, па су се покајањем враћали у оквиру заједнице. Свакако, било је ту утицаја и разних лажних и јеретичких списа који су тумачили ријечи Господње на свој начин.

Било како било, искушења и изазови за Цркву неће престати

⁴ Црква је евхаристична, а Евхаристија је црквена по природи, јер Црква је „Тијело Христово“, а Евхаристија је најважнија Тајна Цркве, то ради чега Црква постоји и ради чега ју је Господ и створио. Евхаристија све уједињује и фокусира све то што се дешава у Цркви. Евхаристија је чак и више од тога: она и јесте та створена Црква. Евхаристија и Црква су скоро истовјетни појмови. Евхаристијом се људи сједињују у Тијело Христово: Сви ми се причешћујемо Једним истим Христом, Његовим Најсветијим Тијелом и Крвљу, који пролазе до последњих атома нашег организма – и зато и ми преко Тијела и Крви Христове постајемо ближи него браћа и сестре – постајемо једно Тијело. Причешћивањем се испуњава воља Божија о човјеку и пројава Божије Љубави према свима нама. О потреби за истинног хришћанина постојаног непрестанног причащения святих Христових таина <http://www.kiev-orthodox.org/site/worship/1331/> 29. септембар 2020.

и у каснијим вијековима. Чак, и у вријеме када Црква добија потпуну слободу, послје 313. године и Миланског едикта, појавиће се нове полемике и лажна учења, а самим тим и нови каноци и правила.

Без обзира на све ове изазове у којима ће се Црква наћи у новом времену, она и даље сљедује апостолској вјери и правилима. О томе свједочи 2. канон Антиохијског сабора (одржан 341. год.) који гласи: „Сви који долазе у Цркву и слушају Свето Писмо, али не учествују заједно са народом у молитви, или се одвраћају од Светога Причешћа (Евхаристије), по неком нередом, такви да буду одстрањени из Цркве, док се не исповиједе и не покажу плодове покајања, и тада молећи могу добити опроштај“.

Разлог за отуђење од евхаристијског начина живота вјерујућих, свети оци Цркве, најприје виде у пренаглашавању личне побожности. У претпостављању личних критеријума подвижништва у односу на саборни карактер црквеног бића. Оног момента када свештени чиновници и тајне: крштења, вјенчања и др., постају лична ствар појединца, а не саборна радост и пуноћа заједнице Тијела Христовог – Цркве, јавља се феномен самопројекције о достојности и недостојности прије приступања Светој Чаши.

У то вријеме о потреби честог причешћивања говори и један од највећих учитеља Цркве, Св. Василије Велики (+379): „Причешћивање Светим Тијелом и Крвљу Христовом сваки дан је добро и корисно, како Сам Господ јасно каже: „Онај, који једе Моје Тијело и пије Моју Крв, има живот вјечни“. Ми се причешћујемо четири пута сваке седмице: у Дан Господњи, у сриједу, у петак и у суботу, као и другим данима уколико је празник неког светитеља“.⁵

Будући да је и сам састављач једне од Литургија које се служе у Православној цркви, Све-

⁵ Никодим Милаш, *Правила православне Цркве са тумачењима*, књига друга, Нови Сад 1896, 550.

ти Василије Велики овдје говори о благочестивој пракси која је постојала у Цркви у његово вријеме и која би требало да се слиједи. Суштину литургијског сабрања на најбољи начин дефинишу ријечи управо из Литургије Светог Василија Великог у којима се каже: „А нас све који се од једнога Хљеба и једне Чаше причешћујемо, да сјединиш једне са другима у заједницу једнога Духа Светога“.

„Причешће се даје лично мени, да би ме учинило „чланом Христа“, да би ме сјединило са сваким ко прима Њега, да би ми отворило Цркву као јединство љубави. Оно ме сједињује са Христом, и преко Њега у општењу са цијелом Црквом. То је тајна опраштања, јединства и љубави, тајна Царства“, записао

је велики литургичар 20. вијека отац Александар Шмеман.⁶

Разлог за отуђење од евхаристијског начина живота вјерујућих, свети оци Цркве, најприје виде у пренаглашавању личне побожности. У претпостављању личних критеријума подвижништва у односу на саборни карактер црквеног бића.

⁶ „Причешће је „знак вечног живота“, оцјекивање радости, мира и пуноће Царства, прекусак Његове Свјетлости. Причешће је истовремено и саучествовање у Христовим страдањима, испољавање наше спремности да прихватимо Његов „пут живота“, и учење у Његовој побједи и слави. Оно је – жртвена трпеза и радосни пир. Причешћујући се Његовим ломљеним Тијелом и проливеном Крвљу, ми примемо Његов Крст. Али „Крстом је радост ушла у свијет, и та радост је наша, када смо ми за Његовом трпезом.“ Вид. Александар Шмеман, *Литургија и живот*, Цетиње 1992.

Оног момента када свештени чиновници и тајне: крштења, вјенчања и др., постају лична ствар појединца, а не саборна радост и пуноћа заједнице Тијела Христовог – Цркве, јавља се феномен самопроцјене о достојности и недостојности прије приступања Светој Чаши.

Свети Јован Златоуст у своје вријеме констатује: „Видим да се многи причешћују Тијелом и Крвљу Христовом просто како им наиђе, руководећи се прије свега обичајем и некаквим формалним односом, а не разумним расуђивањем. Наиме, када дође вријеме Свете Четрдесетнице (Васкршњег поста) свако, о ком се год радило, био достојан или недостојан, причешћује се Тајнама. Међутим, Света Четрдесетница не чини људе достојним причешћивања, него их достојним чине искреност и чистота душе. Са том чистотом душе можеш се причешћивати сваки пут (кад си присутан на Светој Литургији), а без ње немој се причешћивати никада“.

На другом мјесту исти светитељ говори: „Али ти кажеш: „Нисам достојан“. У том случају ниси достојан ни да учествујеш у молитвама, зато што Дух Свети силази не само на предложене Свете Дарове него и на те песмопоје... Тако и ти, хришћанине, ако си недостојан да се на крају Литургије приближиш и видиш Бога, изађи заједно са оглашенима, јер немаш ништа више од њих“.⁷

Вријеме у коме пише Златоуст Светитељ крај је четвртог и почетак петог вијека. Међутим, проблематика је слична као и данас, те су ове ријечи великог ауторитета Цркве Христове са-

свим примјерене и у наше вријеме.

Неоспорно, питање о личној недостојности неправилно је постављено. Само то питање свједочи о извјесном неразумијевању природе Цркве. Ако је лична недостојност ма кога од нас препрека за евхаристијско општење, онда је оно потпуно недопустиво. При томе није битно колико пута се остварује, да ли чешће или рјеђе, јер у том питању аритметика не може играти никакву улогу. Али то није најважније што ваља казати поводом аргумената о личној недостојности. Најглавније је – да ли је допуштено само питање недостојности вјерних за учешће у евхаристијском сабрању?⁸

„Нико од везаних тјелесним похотама и сластима није достојан да приђе, или да се приближи, или да служи Литургију Теби, Царе славе...“ ријечи су литургијске молитве коју свештенослужитељ чита док се пјева Херувимска пјесма, у којима се и ово додаје: „Но ипак, ради неискazanог и неизмјерног човјекољубља свог... предао си нам свештеност ове литургијске и бескрвне жртве“.

На другом мјесту, такође, у литургијској молитви стоји: „Стога, Пресвети Владико, и ми грешне и недостојне слуге, удостојени служити светом Жртвенику твом, не због праведности наше, јер ништа добро не

учинисмо, него због милости и самилости Твоје, које си богато излио на нас...“⁹

Питање достојности и недостојности хришћана као аргумента за и против честог причешћивања је веома релативно. Та наводна припремљеност или достојност никада не може бити апсолутна. Не може се процијенити ни степен припремљености, али исто тако и неприпремљености, који би био параметар допуштења или недопуштења да се вјерник причести. Сваки наш труд, па и најстрожи постови, молитвена правила и др. никада нас не могу учинити достојним. Рећи за себе да си достојан причести се представља праву дрскост. Наша припремљеност заправо треба да буде увијек присутна: „Јер не знате дана ни часа у који ће Син Човјечији доћи“ (Мт.25,13).

Из овог кратког прегледа који се тиче веома озбиљне теме, видимо да су учитељи Цркве, без обзира на вријеме и околности у којима су живјели, истрајавали у ставу о редовном и честом причешћивању. Чак и у вријеме ране Цркве, које ми понекад идеализујемо, можемо да видимо слична искушења данашњим. Сљедујући светим оцима на данашњим духовним пастирима велика је обавеза и одговорност да на ово питање дају јасан одговор, а како вјерни народ не би био у недоумици.

На крају, као закључак свега до сад реченог, још једном ћемо навести ријечи великог Златоуста:

„Као што онај ко има чисту савјест треба да се причешћује свакодневно, тако онај који пребива у гријесима, а при томе се

⁷ Никодим Агиорит, Св. Макарије Коринтски, Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама, Краљево 2005, 15.

⁸ Николај Афанасјев, Трпеза Господња, Цетиње 1996,136-137.

⁹ Вид. Др Јустин Поповић, Божанствене литургије, Београд 1978.

не каје, опасно је да се причести и на празник. Међутим, чак и ако се једанпут годишње причешћујемо то нас не избавља од наших гријехова, уколико недостојно приступамо. Напротив, то нас још више осуђује, јер приступајући само једном,

ми тада приступамо нечисто. Зато, молим све вас: не дотичите се Божанских Тајни само због празника¹⁰.

Проблем, дакле, није у честом

¹⁰ Никодим Агиорит, Св. Макарије Коринтски, Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама, Краљево 2005, 61-62.

причешћивању него у недостојном, чак и уколико се неко причести и само једном годишње.

**мр Жељко Теофиловић,
протојереј – ставрофор**

ЕПИСКОП ДАЛМАТИНСКИ НИКОДИМ (МИЛАШ) (1845-1915)

Никодим Милаш се родио у Шибенику 1845. године у једној трговачкој породици. Њихова породица је пореклом из Босне (Дувна), која се населила код реке Цетине и одатле се његов отац Трифун преселио у Шибеник. Ту се оженио Италијанком Маријом, која је прешла у православље. Тако је Никодим Милаш одмалена, како се каже у његовом житију, научио италијански језик, а преко свога тетка који је био Грк, и грчки, што ће бити веома битно за његов каснији духовни развој. Основну школу је завршио у Шибенику и, што је интересно, учио се већином код римокатолика, доминиканаца и језуита, који су водили те школе. Пошто је био веома даровит и успешан, многи су говорили да је штета што је тај дечак шизматик. Када је завршио основну школу, учи Гимназију у Шибенику, па у Дубровнику, да би на крају завршио у Богословији у Задру 1863. године. Међутим, то му није било довољно, па је одлучио да оде у Сремске Карловце, тадашњи, као и садашњи, познати духовни центар. Ту са великим успехом зав-

ршава карловачку Богословију. Већ тада је било говора да се он као млади интелектуалац врати у Далмацију и буде професор у гимназији. Међутим, он се тиме није задовољио. Тако су Николи, како се световно звао Милаш, помогла шибеничка браћа Петрановић – Божидар, а посебно Герасим, архимандрит манастира Драговића и касније Епископ бококоторски. Уз њихову помоћ, Милаш одлази да студира философију у Беч. Ту је провео једну годину и упознао се са елитом тога града, а касније преко једног нашег српског трговца у Бечу и чувеног проте Рајевског - Руса, одлази даље. Они су га упутили

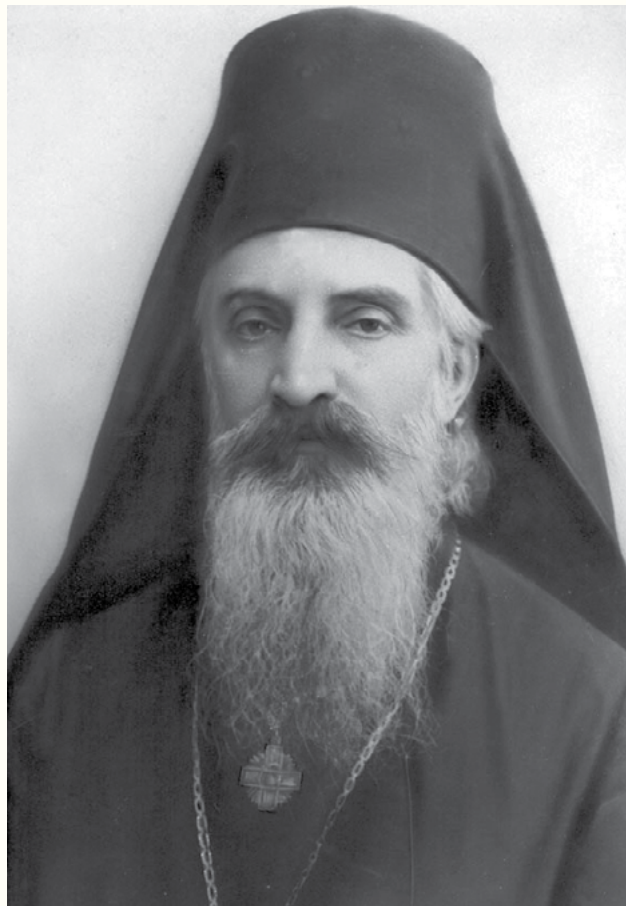
у Кијев 1867. године, у тамошњу Духовну академију. У то време се у Кијеву школовала српска елита. То се види и по томе што се тамо школовао и Миливоје, каснији Михаило Јовановић, митрополит српски (1859-1881). Многе наше студенте су у Кијеву помагали Сима Милутиновић и Сима Игуманов, познати добротвор и ктитор са Косова, из Призрена. Дакле, сви су они у неком смислу помогли да Милаш израсте у оно што је касније постао. У време студија у Кијеву, Милаш се, како сам каже у својој аутобиографији, највише научио о богословљу и већ се специјализовао за канонско и црквено право. Кас-

Милаш је до 1911. године био Епископ далматински. Због неких тешкоћа материјалне природе у Епархији, које нису имале везе са њим, и жеље да се бави науком, Милаш се повлачи са катедре. Написавши једно потресно писмо своме свештенству, он се повлачи у мировину и наставља да живи и ради у Дубровнику. Пошто Аустро-угарска 1914. године објављује рат Србији, Милаш као велики патриота и пријатељ Русије бива проглашен непријатељем монархије, бива нападан, претресан и шиканиран, што ће умногоме убрзати његову кончину. Милаша је посебно потресло то што су аустријске тајне службе упале у његов стан и уништиле многе његове рукописе, који су били припремљени за штампу. Милаш се, дакле, у прогону и мучеништву упокојио на Велики петак у Дубровнику 1915. године, а 15 година касније његове мошти ће свечано бити пренесене у Шибеник и положене у Цркву Светог Спаса.

није ће урадити магистарски и докторски рад из те области, али се успут бавио и историјом Цркве. Већ у то време је постао познато име у Цркви. Милаш је дипломирао на тему Номоканона Светог Фотија Великог, али, нажалост, тај спис још нисмо пронашли. После Кијева, он се враћа да помогне своме народу и својој Цркви, који су живели у тешким околностима. Одлазећи из Кијева према Далмацији, обилази неколико градова у Русији. Међу њима је велики град Лавов, где су многи православни Руси тада, нажалост, прелазили у унију. Он се са проблемом уније сусрео и у Черновицама, а то ће касније бити велики проблем којим ће се он бавити и у Далмацији. Милаш је наравно био велики противник уније и она је у њему изазивала велики револт. Сам се веома чудио како ти људи који су вековима били православни прелазе уопште у римокатолицизам и унију.

Вративши се у Далмацију, Милаш бива постављен за професора задарске Богословије, где је некад и сам био ученик. У првом периоду свога живота, он је радио на *Правилима* васељенских и помесних сабора и *Правилима* светих отаца, дајући на њих своје коментаре. Он је тада, наравно, писао и друге текстове, али је рад на *Правилима* ипак доминирао овим првим периодом његовог стваралаштва. Иако је тада још увек био лаик, Епископ далматински Стефан Кнежевић га је ипак предлагао да постане

ректор Богословије, пошто је био веома учен и познато име широм Православља. По црквеним правилима, међутим, лаик не може да стоји на челу једне црквене установе као што је богословија. То је подстакло Милаша да размишља да ли да постане свештеник или монах.

Он се одлучује да постане монах, па по благослову тадашњег владике Стефана (Кнежевића), он се монаши 1873. године, добивши име Никодим. Касније га је владика Стефан (Кнежевић) рукоположио за ђакона, па јеромонаха, да би он ускоро постао протосинђел, па архимандрит. Тако је Никодим постао и ректор задарске Богословије, уздижући ову школу на највиши ниво, јер је тада имала ранг факултета. Водећи задарску Богословију, Милаш је почео да ради и на својим другим делима из области историје Цркве и

канонског права.

Године 1875. Милаш учествује на познатој Бонској конференцији. У Бону, као наш делегат, учествује тада већ познати теолог и канониста Никодим Милаш, који је тамо био заједно са представницима других цркава (Грка, Руса, Бугара). Тема Бонске конференције је била *Могућност сједињења старокатолика и англиканаца са православним*. Наиме, 1870. године одржан је Први ватикански концил на којем је донешен веома чудан и за нас православне неприхватљив догмат о непогрешивости папе. Тај догмат је изазвао поделу у Римокатоличкој цркви, тако да настају две групе римокатолика, од којих они који нису прихватили овај догмат, организују тзв. Старокатоличку цркву. Милаш је на овој конференцији, као и многи други, покушавао да разговара са старокатолицима о евентуалном сједињењу са православним. Међу-

тим, како Милаш пише, ништа се ту није учинило. Старокатолици нису прихватили догмат о непогрешивости папе, али су по учењу, по теологији, остали римокатолици. У сваком случају, Милаш је у Бону заступао најправославније учење и тако је постао познат широм Православља. После Бонске конференције, Милаша примају у своје чланство све највеће православне институције у Москви, Петрограду, Грчкој, Бугарској, итд.

Године 1880. појављује се позната папска енциклика под

називом *Grande munus* (Велики дар), у којој је тадашњи папа покушао преко ђаковачког бискупа Штросмајера да покаже како су Кирило и Методије римски мисионари и римски апостоли и да је њихова мисија била под руководством римског епископа. Милаш је, не слажући се са тим, написао књигу *Свети Кирило и Методије и истина православља*. Он ту објашњава да су Кирило и Методије словенски апостоли и да су они били под управом Цариграда и Светог Фотија Великог, чији су ученици они и били. Читаво време је Свети Фотије руководио њиховом мисијом. То, наравно, није могло да промакне једном великом уму какав је био Милаш. Читаву ову књигу он је написао у одбрану Светих Кирила и Методија као словенских апостола. Та књига се многима није допала, те већ тада почиње о Милашу велика полемика, која ће га пратити читав живот, како доле у Далмацији, тако и шире.

Рекао сам већ да се у време студија Милаш бавио и црквеном историјом. У време када се буди национални покрет у Далмацији, он се укључује у његов рад: сарађивао је у формирању Српског листа у Далмацији, радио је и на културном и језичком очувању Срба на тим просторима, колико је он то као архијереј наше Цркве могао. Он и тај рад није сматрао безначајним. То ће, нажалост, изазвати велики револт и појединих Срба тога доба. Милаш је веома често полемисао са њима, то јесте критички је говорио о тадашњим интелектуалцима, који су све људски и земаљски посматрали. Они, из чисто људске зависти, устају против Милаша, не препознајући у њему

црквену и умну величину, какав је био. Тако ће га и тај крст пратити читавог живота.

Године 1890., пошто се упокојио Епископ далматински Стефан Кнежевић, дошло је до избора новог Епископа. По промислу Божијем, бива изабран Никодим и тако постаје Епископ далматински од 1890. до 1911. године. Милаш је хиротонисан у Бечу, у грчкој цркви, па је његова титула тада била Епископ далматинско-истријски и града Беча. После тога Милаш веома брзо почиње да ради на уређењу задарске Богословије и читаве Епархије далматинске. Обилази Епархију, разговара са свештеницима, што се види из његових писама и посланица. Тада је било веома тешко путовати, али је Милаш то ипак успевао и попут правога пастира, посећивао своју Цркву. Тако је Милаш успео да сагледа све што је било позитивно и негативно у организацији Цркве: како се води црквена администрација, да ли се воде или не воде летописи, да ли су организоване црквене библиотеке, видео је да многи свештеници нису уредни. Интересантно је да у једној од његових посланица он, на основу канона, говори како један православни свештеник треба уопште да изгледа.

Милаш у то време пише једно од својих најзначајнијих дела *Православна Далмација*, после чега настају *Црквено право* (1902) и *Казнено право*, као и многи други његови текстови у одбрану Православља. Међу тим радовима је и његова књига *Пропаганда* у којој критикује римокатолички прозелитизам и тежњу ка унији.

Милаш је до 1911. године био Епископ далматински. Због неких тешкоћа материјалне

природе у Епархији, које нису имале везе са њим, и жеље да се бави науком, Милаш се повлачи са катедре. Написавши једно потресно писмо своје свештенству, он се повлачи у мировину и наставља да живи и ради у Дубровнику. Пошто Аустро-угарска 1914. године објављује рат Србији, Милаш као велики патриота и пријатељ Русије бива проглашен непријатељем монархије, бива нападан, претресан и шиканиран, што ће умногоме убрзати његову кончину. Милаша је посебно потресло то што су аустријске тајне службе упале у његов стан и уништиле многе његове рукописе, који су били припремљени за штампу. Милаш се, дакле, у прогону и мучеништву упокојио на Велики петак у Дубровнику 1915. године, а 15 година касније његове мошти ће свечано бити пренесене у Шибеник и положене у Цркву Светог Спаса.

Епископ Никодим (Милаш), ево сто година после свога блаженог уснућа, спада у класике канонског права и великог богослова не само СПЦ, него и читавог Православља. Написао је око 250 разних књига и студија, које нажалост нису све сачуване. Међутим, оно што је остало, то је живо предање на њега као витеза светог Православља, јер све што је написао, написао је у одбрану православне вере, канона и богословља Цркве. Због тога смо ми 2006. године поднели захтев Комисији за канонизацију СПЦ да Епископ Никодим (Милаш) буде уврштен у ред светитеља и исповедника светог Православља, јер то заиста својим животом и учењем заслужује.

*Епископ зворничко-тузлански
г. Фотије*

РАНА ХРИШЋАНСКА ЦРКВА

Под раном хришћанском Црквом подразумијева се хришћанство у периоду послије Силаска Св. Духа на апостоле (у раним тридесетим годинама нове ере), па све до Миланског едикта 313. године. Након Силаска Св. Духа на апостоле и након чувене бесједе Св. апостола Петра истог дана, крстило се око 3000 људи (Дап. 2, 41). То је била прва црквена заједница. Послије овог догађаја, апостоли су кренули у снажну мисионарску дјелатност и број првих хришћана у Јерусалиму се свакодневно умножавао. „И сваки дан бијашу истрајно и једнодушно у храму, и ломећи хљеб по домовима, примаху храну с радошћу у простоти срца, хвалећи Бога, и бијашу омиљени код цијелог народа. **А Господ сваки дан додаваше Цркви оне који се спасаваху**“ (Дап. 2, 46-47). У самом центру живота првих хришћана била је Св. Литургија (Причешће). Она је била тај огањ који је полако разбуцтавао пламен апостолске мисије по цијелом свијету. Након Јерусалима, св. апостоли су се отиснули у свијет гдје су неуморно проповиједали Јеванђеље, поучавајући и крстећи људе у име Оца, Сина и Светога Духа. Убрзо, у готово цијелом познатом тадашњем свијету основане су нове заједнице вјерних. У то вријеме велика мисија је извршена код паганских народа који су говото сви припадали грчко-римском културном миљеу. И даље је један приличан број хришћана долазио из јудаизма, међутим, тежиште хришћан-

Св. цар Константин Велики

ства се све више преносило на оне хришћане који су долазили из незнабоштва, тј. паганизма. Оно што је карактеристично за овај први период у историји хришћанства био је страховит прогон који је Црква претрпјела од стране римских царева, али и од стране јеврејских старјешина. У почетку, Цркву су највише прогониле јеврејске старјешине, међутим, прави прогон је тек предстојао. Црква је највећи прогон доживјела од стране римских царева. Треба рећи да је римска власт углавном била трпјељива према страним религијама које нису представљале опасност за морал и поредак у држави. Што се хришћанства тиче, оно је у првим деценијама свога постојања у Римском царству сматрано за националну јеврејску вјеру и као такво није прогоњено. У почетку апостолског периода историје Цркве, хришћанство показује своју посебност у односу на ју-

дејство. Та разлика се све више и више испољавала у томе што се већина хришћана из многобоштва одлучно супротставила да римском императору, односно цару, указује божанске почести, као и да обожава римска божанства. Наиме, римски цареви у то вријеме прогласили су се боговима на земљи, те је званична титула цара у римској држави тог доба била (на латинском) *dominus et deus*, односно господар и бог. Одбијајући да поштују римског цара на овај начин, хришћани су на себе скренули пажњу и представљали су политичку опасност која угрожава саме темеље државе. Сукоб је био неизбјежан. Државни прогони хришћана били су редовна појава у прва три вијека хришћанства. Хришћански теолог и историчар Павле Орозије (5. вијек послије Христа) говори о десет римских царева прогонитеља хришћана:

Цар Нерон

1. Цар Нерон (54-68) окривио

је хришћане за пожар у Риму 64. године. Према историчару Тациту хришћани су у Нероново вријеме прогоњени због криминала, а не због вјере. Године 67. у Риму су пострадали **Св. апостоли Петар и Павле**.

2. Цар **Домицијан (81-86)**. Он је био подозрив и сумњичав према свима, а поготово према хришћанима. У његово вријеме пострадали су **Флавије Климент и Домицила**.

3. Цар **Трајан (98-117)**. Он није наређивао да се хришћани прогоне. Међутим, за оне за које се докаже да су хришћани, издавао је наређење да се погубе. У његово вријеме страдао је **Св. Игнатије Богоносац**.

4. Цар **Антоније Пије (117-161)**. Он се држао већ устаљене праксе када је у питању третирање хришћана. За вријеме његове владавине пострадали су **Св. Поликарп Смирнски и мученице Софија и кћерке јој, Вјера, Нада и Љубав**.

5. Цар **Марко Аурелије (161-180)**. Он је био философ, стоик. У најмању руку презирао је хришћанство. Строго је прогонио Цркву. За вријеме њега пострадао је **Св. Јустин Мученик и Философ**.

6. Цар **Септимије Север (193-211)**. Иако су римски цареви сузбијали Цркву, број хришћана је непрестано растао. Тако је било и за вријеме овог цара. Он је покушао да барем мало ограничи ширење Цркве. У његово вријеме страдао је **Св. Иринеј Лионски**.

7. Цар **Деције Трајан (249-251)**. Он је исто покушао да

ограничи успон хришћанства. За његове владавине пострадали су: **римски епископ Фабијан, исповједник Александар Јерусалимски итд.**

8. Цар **Валеријан (253-260)**. Донио је законе који су били уперени углавном против црквене јерархије. Страдалници у његово вријеме су били: **римски епископ Ксис (Сикст) и његов ђакон Лаврентије, картагински епископ Кипријан итд.**

9. Цар **Диоклецијан (284-305)**. Био је један од највећих прогонитеља Цркве Христове. Издао је више закона којима се наређује рушење хришћанских храмова и паљење црквених књига. За вријеме њега страдао је **Св. великомученик Георгије**.

10. Цар **Максимијан (286-305)**. Владао је заједно са Диоклецијаном. За његове владавине мученички је пострадао **Св. великомученик Димитрије**.

Иако је први период у историји Цркве био период страшног мучеништва и страдања, он се ипак сматра златним добом

Цркве. У то вријеме сви крште ни хришћани су пуним плућима живјели живот Цркве. Литургија је била главни догађај у животу сваког члана Цркве. Будући да је било забрањено долазити на Литургију многи су своје животе положили само да би на њу дошли. Поред тога хришћани се уопште нису плашили смрти. Велики хришћански апологета Тертулијан је говорио: „Узалуд проливате крв

нашу: крв мученика сјеме је хришћана“. Што су више римски цареви прогонили хришћане и пролијевали њихову крв, све више хришћана се јављало сваког дана. На крају су дошли до тога да се једноставно нису више могли борити против Цркве и хришћанства, јер је једна трећина Римског царства постала хришћанска.

То је све на крају резултирало престанком гоњења **313. године у граду Милану** када је донесен законски акт којим је дарована слобода вјероисповијести хришћанима. Тај документ назива се **Милански едикт** и донијели су га цареви Константин Велики и његов савладак Ликиније.

Бојан Чечар, протођакон

Цар Диоклецијан

Одбијајући да поштују римског цара на овај начин, хришћани су на себе скренули пажњу и представљали су политичку опасност која угрожава саме темеље државе. Сукоб је био неизбјежан. Државни прогони хришћана били су редовна појава у прва три вијека хришћанства.

ВЛАДИКА БАЧКИ ИРИНЕЈ: СТЕФАН НЕМАЊА И НАШЕ ДОБА

Тешко да је ико могао очекивати овакву ауто-шовинистичку хистерију какву је изазвала најва подизања споменика великом жупану Стефану Немањи, од Бога прослављеном Светом Симеону Мироточивом, како је у именослов светих Православне цркве убележен родоначелник династије Немањић а и једна од неколико најзаслужнијих и најзначајнијих личности српске историје. Духовни следбеници оних који су, на пример, слали људе на Голи оток, правили такозвана пасја гробља и чинили слична недела, траже од признатих уметника, научника, новинара и других да јавно осуде подизање овог споменика. Један, зачудо по презимену Поповић, јавно се заклиње да ће, чим он и његови истомишљеници преузму власт, одмах минирати споменик. Нема никакве сумње да би тако прошли и сви које он доживљава као политичке противнике. У том смислу, као саставни део истог насилничког, па и злочиначког менталитета, схватам припремање ломаче за поједине владике и сличне претње архијерејима. Да поновим, не треба ни најмање сумњати у озбиљност тих претњи, зато што је наш православни народ све то већ доживео и преживео. Пред остваривање тих претњи испречила се ипак једна реченица упућена владикама, коју је само поновио тај несрећни Поповић: „Када ми дођемо на власт...”

Ми, пак, који с радошћу оче-

Владика Иринеј

кујемо подизање споменика и освећење сваког новог храма посвећеног мироточивом светитељу српском, треба да чинимо све што Господ од нас очекује, а што је и Свети Симеон чинио, како би и наша отаџбина и било која друга земља и народ били поштеђени таквих искушења и страдања. Свако, пак, размишљање о овако опасним претњама или намерама ми, као хришћани, морамо закључити речима првог хришћанског мученика, Светог архиђакона Стефана: „Господе, не урачунај им грех овај!”

У исто време, у жељи да свој народ подсети на живот Светог Симеона, многи су ових дана добронамерно написали да је он основао прву српску државу. То није тачно, али је сигурно тачније – или макар мање погрешно – од тврђења оних који су 2004. године, поводом двовековног јубилеја Карађорђевог устанка, пласирали лажну максиму, „два века српске државности”. Немања је родоначелник светородне лозе и династије Немањића и творац потпуно неза-

висне, признате, а притом и јаке српске државе, увек присутне и живе у историјском памћењу нашег народа. Овде је прилика да укажемо на то да византијски и франачки писани извори говоре да велика и добро организована српска држава већ у 8. веку обухвата Далмацију, Србију, Босну, Паганију, Захумље, Травунију и Конавле. Ти извори сведоче о многим градовима, а не само о војним утврђењима наших предака.

У тим временима раног средњег века појављују се имена првих српских кнежева из династије Властимировића, која је предводила наш народ још у Полабљу, у данашњој Чешкој. Историјској науци су за сада позната имена српских кнежева Свевлада, Селимира, Владица, Ратимира, Вишеслава, Радослава, Просигоја и Властимира, кнеза по којем је династија названа. Та имена сведоче управо о владарском и државном континуитету код Срба од 7. До 10. века. Властимировиће, по смрти кнеза Часлава, наслеђује владарска породица Тихомировића, названа по Тихомиру, првом кнезу из тог рода. Године 1078, у време династије Војисављевића, кнез Миахило постаје први међу народно признати српски краљ. Познат нам је ктиторски портрет краља Михаила, из 1080. године, у Цркви Светог Михаила у Стону, у данашњој Хрватској. Доба Михаиловог наследника краља Бодина врхунац је наше историје у раном средњем

веку, јер је у јединствену државу успео да обухвати српске земље: Дукљу, Травунију, Захумље, Неретљане, Рашку и Босну. Овде ћемо, истичући ступање на историјску позорницу династије Вукановића, у којој ће се око 1113. Године у Рибници, данашој Подгорици, родити Стефан Немања, застати и позвати све, нарочито младе нараштаје, да читају и учио Стефану Немањи, о Светом Сави, да буду поносни на своје претке, да се моле у храмовима посвећеним Светом Симеону Мироточивом, у Београду, Ветернику крај Новог Сада, Чикагу, Подгорици, Лесковцу или Беранама, као и да се поклоне његовим светим моштима у његовој задужбини Студеници.

Напослетку, сви заједно треба да се радујемо што ћемо ускоро у Београду, после молитве у довршеном и величанственом Храму Светог Саве на Врачару, моћи да прошетамо лагано Не-

Св. Сава и Св. Симеон

мањином улицом до његовог споменика и да ту попијемо свеже цеђени охлађен сок од малине из Ариља, а потом посетимо нови и његовог имена достојан Музеј Николе Тесле, највећег српског научника и једног од највећих светских научника. Први споменик Стефану Немањи, испред Музеја Николе Тесле, а подно Храма Светог Саве,

биће заиста диван белег нашег времена. Сматрам да то никоме ко Српству добро мисли неће сметати. Кома ипак буде сметало, биће то показатељ његовог духовног стања и односа према сопственом народу и његовој вери, историји и култури.

Епископ бачки
др Иринеј Буловић, Политика

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ И ДИЛЕМЕ

ЖИВОТ КАО РАДОСТ

Свједоци смо да данас има доста безнађа и депресије у свијету, а да се, са друге стране, никад није лагодније живјело и никад људима није оволико ствари било доступно. То по ко зна који пут руши мит, у који нажалост многи чврсто вјерују, да срећа зависи од ствари и од онога што човјек може и има. Поставља се питање: Од чега уопште зависи срећа? Неко ће рећи од здравља, неко од породице, неко од посла којим се човјек бави. Међутим, иако

су све то важне ствари и важни зачини среће, ипак главни састојак није погођен. Како? Па међу депресивним људима има највише здравих, породичних и пословних људи. И, да закључимо – разлика између срећних и депресивних уопште није спољашња. Значи ради се о ставу према животу, о начину на који приступамо свему што нас окружује. Опет, међу срећнима има истински радосних и лажно срећних. У овом чланку ћемо говорити о начину

доживљавања истинске радости, а то је она коју недостатак нечега не може одузети и која се протеже у вјечност.

Сваки нови дан је поклон од Господа. Сваки нови дан је нова шанса. Све што нас окружује може бити повод за радост. То зависи од тога како му приступамо. Ако очекујемо да цијели свијет служи нашим тјелесним задовољствима, нашој моћи и слави, надајући се да ће нам остварење тога донијети срећу, онда ћемо увијек бити

несрећни и живјети за неку будућу срећу која можда никад неће доћи. Најмање ће нас бити у садашњости. Свијет је пун егоиста који очекују то исто, тако да је конкуренција јака. Покушајмо обрнути редослијед. Покушајмо живјети за другога (Бога и ближњега). Ту је конкуренција доста слабија, у ствари ни не постоји, јер више људи може живјети тако а да се међусобно не ометају, него на против потпомажу.

Како ми то можемо живјети за Господа и бити срећни? Бог је Извор сваке праве радости. Сваки вјерник ће се са тим сложити, па и онај који не живи своју вјеру, али стварно вјерује. Господ нам је показао пут ка срећи, дао нам је мапу уз помоћ које ћемо доћи до истинског скривеног скупоцјеног зрна бисера. Та мапа је исклесана на двије камене плоче на Синају и на таблицама нашег срца. Дакле, потребно је испунити Десет Божијих заповијести и Двије највеће. Неко ће рећи - Ја то све испуњавам, па ипак нисам срећан. Не испуњаваош можда на прави начин. Ти имаш мапу, али не знаш да је читаш.

Све заповијести имају своју практичну страну коју многи испуњавају. Корист од те практичне стране је одмах очигледна: Ако не убијеш и не украдеш, нећеш ићи у затвор, ако не начиниш прељубу, неће ти се породица распасти и слично. Али, није то довољно. И фарисеји су то испуњавали, па их ипак Христос кроз цијело Јеванђеље изобличава. Постоји и духовна страна Закона, а за њу би хришћани требало да знају. Господ тражи чисто срце, тражи да чезнемо за Његовим Духом Светим, а тај дар се стиче на Светој Литургији. Истовремено,

Литургија је, на неки начин, и испуњење свих заповијести. Сад ћемо објаснити и како.

1. „Ја сам Господ Бог твој, немој имати других богова осим Мене!“ Ако је Он Бог наш, покажимо то тако што ћемо доћи једном седмично, недјељом, на Литургију и прославити Га. Ако не можемо сат седмично издвојити за Њега, како је Он онда Бог наш?
2. „Не прави себи идола, нити каква лика, немој им се клањати, нити им служити!“ Све што нам је недјељом, док се служи Света Литургија, важније од Литургије, то је наш идол. Ми смо онда између Бога и нечега другога, изабрали то друго, а онда нам је то важније од Бога. Дакле, прекршисмо обје прве заповијести.

3. „Не узимај узалуд имена Господа Бога свога.“ Наш народ много псује. Тиме погани свој језик и молитва му не допире до Бога док се искрено не покаје. Бог нам је говор дао да бисмо Га славили, а то прије свега чинимо на Светој Литургији. Дакле, Света Литургија је позитиван одговор и на ову Божију заповијест. Није довољно Бога само не спомињати узалуд,

већ Га је потребно спомињати у молитви.

4. „Сјећај се дана одмора да Га светкујеш; шест дана ради и обави све своје послове, а седми дан је одмор Господу Богу твоме!“ Ово је посљедња заповијест са прве таблице која говори о дужностима човјека према Богу. Она можда и на најочигледнији начин говори о потреби недјељне Литургије. Господ није само рекао „сјећај се дана одмора“, него „сјећај се дана одмора да Га светкујеш“. Онај који цијели дан лежи није уопште испунио ову заповијест Божију. Потпуно је јасно да она прије свега говори о потреби да један дан у седмици, односно бар један сат колико траје Литургија, посветимо Богу. Заповијести са друге таблице које говоре о односу човјека према другим људима такође су везане у својој пуноћи за Литургију.
5. „Поштуј оца свога и матер своју да ти добро буде и да дуго поживиш на земљи!“ Како очекујемо да нас наша дјеца поштују ако ми не поштујемо Оца нашег небеског? Како очекујемо да нас посјећују ако ми не посјећујемо дом Божији? Како очекујемо да нам буду захвални и да нас воле, ако ми не показујемо љубав према Богу и не разговарамо са Њим? Како неко може поштовати родитеље ако не поштује главног Родитеља?
6. „Не убиј!“ Господ каже да неће бити крив суду Његовом само онај који убије, него и онај који се гњеви на брата свога ни за што (Мт 5, 22). А кротост (негњевљивост) нам може даровати

само Дух кротости који се на Литургији може стећи, и ни гдје и никако другачије.

7. „Не чини прељубу!“ Прељубник је онај који туђу кућу воли више него своју, који кућу блуда воли више него брачну постељу. Ми смо се на крштењу вјерили са Богом. Зар није прељубник онај који лијепо недјељно јутро дочекује у кафићу, а не за трпезом Божијом у цркви? Ми тада варамо Бога, али Бог се не да обмањивати. А зар варање Бога није тежи гријех од било које друге преваре? Наш однос према Богу се у Светом писму на стотину мјеста назива браком, а отпадање од Бога прељубом.

8. „Не кради!“ Бог нам је вријеме дао као дар који нисмо заслужили. Заповиједио нам је да један дан, или бар један сат, посветимо Њему. Зар нам је мало времена, па крадемо и Божије? Нисмо ли тада слични Адаму који од свег воћа у Рају посегну за забрањеним плодом? Зар је много ако Господ од 168 сати, колико има једна седмица, тражи од нас да Му вратимо 1, али да Му га вратимо добровољно, а не да нам га Он отима?

9. „Не свједочи лажно на ближњега свога!“ Да ли лажемо Бога, или себе, када налазимо изговоре за недолазак на Литургију? Толико изговора имамо, а сви су тако ситни да њима не бисмо могли ни дијете обманути, а камоли Бога.

10. „Не пожели ништа што је туђе!“ Ова заповијест нам говори да је велики гријех чак и помислити и пожељети да литургијско вријеме потрошимо у нешто друго. Кад узмемо туђу ствар која

је вриједна, ми је пажљиво чувамо и много се стидимо ако је оштетимо. А шта је са Божијим временом? Вријеме служења недјељне Литургије неотуђиво припада Христу. А Христос нам ништа не тражи за Себе? То је у ствари једино вријеме које заиста припада нама. Ми тиме улажемо у небеску штедионицу, док ће све друго што стекнемо у току једне седмице пропасти кад-тад, а често пропада и веома брзо, па ни плода не стигне да донесе.

Христос нам је дао и Двије највеће заповијести којима усавршава оних десет.

1. „Љуби Господа Бога свога свим срцем својим и

Све заповијести имају своју практичну страну коју многи испуњавају. Корист од те практичне стране је одмах очигледна: Ако не убијеш и не украдеш, нећеш ићи у затвор, ако не начиниш прељубу, неће ти се породица распасти и слично. Али, није то довољно. И фариесеји су то испуњавали, па их ипак Христос кроз цијело Јеванђеље изобличава. Постоји и духовна страна Закона, а за њу би хришћани требало да знају. Господ тражи чисто срце, тражи да чезнемо за Његовим Духом Светим, а тај дар се стиче на Светој Литургији. Истовремено, Литургија је, на неки начин, и испуњење свих заповијести. Сад ћемо објаснити и како.

свом душом својом и свим умом својим и свом снагом својом!“ Дакле свим срцем, душом, умом и снагом. Не половично. Не вишком. Свим. То је хришћанство. А ми од 168 сати седмично, од 168 таланата, од 168 дарова Божијих, јер сваки сат живота јесте велики дар, нисмо спремни да дамо ни онај 1. А Господ каже да тежимо томе да свих 168 посветимо Њему, то јест заиста посветимо себи, а не својој трулежности. Ту онда видимо гдје смо.

2. „Љуби ближњега свога као самога себе!“ Љуби ближњега у Христу, а не као идола. Волиш га прије свега ако му

желиш душевно Спасење. А како ћемо и шта ћемо другоме дати ако то ни сами немамо. Може ли слијепец слијепца водити? Неће ли оба у јаму пасти? (Лк 6, 39)

Е зато нема истинске радости. Извор радости је у цркви на Литургији. Ту је једина оригинална чесма која точи радост. Све друго су фалсификати. Кад бисмо смирено прихватили свој крст, без роптања и осуђивања других, кад бисмо се хранили молитвом, ствари би из коријена почеле да се мијењају. Можда би споља остало све исто. Можда бисмо имали исту плату, можда бисмо и даље здравствено поболијевали, можда би нам други правили ис-

кушења, али би нам све то лакше падало, не би помућивало нашу радост. А можда би се и ти свакодневни проблеми ријешили, што се често догађало. Али то је нецрквеним људима тешко објаснити. Њима је то бајка. Они желе да вјерују у несрећан живот, воле да кукумавче и кукају, да се жале и осуђују. Свуда жеђ, а чесма обилно даје воду живота. А Христос каже: Дођите и видите (Јн 1, 39). Као што је рођеноме слијепцу тешко описати боје тако је нецрквеном човјеку тешко описати хришћанску радост. Али она је реална.

Давор Арнаут, ђакон

ПОДСТИЧУЋИ ВЕШТАЧКУ ОПЛОДЊУ ДОБИЈАМО БОЛЕСНЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

У руском друштву се воде дискусије о томе да ли ће Руска Православна Црква променити свој критички став према вештачкој оплодњи, сурогатном материнству и абортусима. На ова и друга питања која се тичу демографских и породичних проблема у земљи, у ексклузивном интервјуу за РИА Новости одговорио је нови председник Патријаршијске комисије за питања породице, заштите материнства и деце свештеник Фјодор Лукјанов.

- Оче Фјодоре, један од аутора општецрквеног документа о вештачкој оплодњи који је у припреми, свештеник Роман Тарабарин, недавно је саопштио нашој агенцији да под одређеним условима Црква може дозволити неке варијанте вештачке оплодње. Како бисте могли да прокоментаришете овај став?

- У свом интервјуу отац Роман вештачку оплодњу назива „методом за лечење неплодности“. Међутим, сваки лекар зна да то није тачно. То је метода за превладавање, али не и за лечење неплодности. Сам проблем никуда не нестаје. Питање је по коју цену се ово превладавање остварује и да ли Црква с богословске и моралне тачке гледишта може да одобри било који облик вештачке оплодње. Чини ми се да овде треба бити максимално опрезан и да не треба журити.

На пример, ако претпоставимо да Црква да етичко одобрење за метод вештачке оплодње за неплодне парове (чак и у случају коришћења само једног ембриона), испоставља се да дајемо бланко потпис и да озбиљно ризикујемо. Не знамо какве ће бити праве последице које ће се појавити деценијама касније.

Јер, као што је познато, прво дете путем вештачке оплодње рођено је 1978. године, а у СС-СР-у – 1986. Мешање у природан процес зачећа може индикувати сложене и далекосежне промене у генетском материјалу потомства које се тешко могу тестирати.

Да ли смо ми данас спремни да преуземо на себе моралну одговорност за очување и појаву фактора поремећаја здравља потомства, а што је најжалосније, за преношење будућим генерацијама мушке и женске неплодности? Практично, неко нас подстиче на одобравање потенцијалног повећања броја неплодних парова у нашем многострадалном народу и на друге последице о којима наука тренутно нема представу. Да ли Црква може да пристане на то? Број жена које иду на вештачку оплодњу у природном

циклусу је минималан. Управо због година, због здравственог стања, а што је главно, због ниске вероватноће срећног исхода: уколико се изврши обрачун за започети циклус овај показатељ износи око 7%. Због тога је постојање „благих“ процедура само параван за рекламу „класичне“ вештачке оплодње са селекцијом „квалитетне“ и шарктирањем „неквалитетне“ зачете деце, замрзавањем ембриона и другим неморалним манипулацијама.

Што се тиче показатеља рађања деце с урођеном патологијом – она се врло много разликује код деце рођене помоћу вештачке оплодње и природно зачете. О томе сведоче подаци угледних руских научника.

- Али ето, отац Роман, на пример, није нашао потврду за ове податке...

- Чудно је то што у свом интервјуу отац Роман каже да су непотврђене чињенице о томе да преко 70% деце зачете помоћу вештачке оплодње има поремећај у развоју. У принципу, то је тврдња Савеза педијатара Русије чији је председник, научник светског гласа, академик Александар Баранов, више пута изјављивао да је вештачка оплодња опасна, како по

здравље жена, тако и по здравље деце која су на тај начин зачета.

Академик Баранов је дуги низ година био на челу Научног центра за здравље деце Министарства здравља РФ и свој став базира на научним подацима и на клиничкој пракси. Дакле, по подацима финских истраживача који су наведени у документу „О здравственом стању деце која су рођена уз коришћење помоћних репродуктивних технологија, укључујући вештачку оплодњу“, испоставило се да је смртност деце рођене вештачком оплодњом двоструко већа у поређењу с резултатима популације.

Подаци домаћих истраживача који су наведени у том документу сведоче: „Деца, рођена помоћу вештачке оплодње имају висок проценат прераног рођења, кашњења у пренаталном развоју, морфофункционалне незрелости, антенаталне и интранаталне хипоксије, перинаталног оштећења нервног система (87,5%) и отежан ток периода неонаталне адаптације, што представља индикатор развоја озбиљне патологије у будућности“.

- Односно, по вашем мишљењу, још увек је преурањено очекивати промену општецрквеног става о вештачкој оплодњи?

- Мислим да је било каква промена става Цркве могућа тек онда кад макар научна заједница добије мање-више потпуну слику о последицама вантелевне оплодње.

Још увек није створен (и мислим да то није случајно) јединствени систем за процену како ефикасности, тако и безбедности различитих помоћних репродуктивних технологија уз вођење јединствених регистара таквих пацијената. У сваком

случају, нема општедоступних и објективних података, већ има само података лобиста ове технологије. Напротив, многи научници изражавају озбиљну забринутост због последица ЕКО.

Стручњаци Црквено-друштвеног савета за биомедицинску етику који дуго година раде при Патријаршијској комисији, већ су више пута истицали да постоји очигледна веза између вештачке оплодње и сурогатног материнства. Сурогатно материнство се базира на методи вештачке оплодње...

- Молим вас да објасните вашу недавну изјаву о томе да држава треба да избаци процедуру вештачке оплодње из система обавезног медицинског осигурања – зашто?

- Не знам захваљујући којим волшебним аргументима је финансирање вештачке оплодње у Русији почело да се врши од средстава фонда за обавезно медицинско осигурање – односно од наших средстава, од средстава руских грађана.

Неки пропагатори вештачке оплодње – медицинари, дошли су дотле да ову методу нуде скоро као инструмент демографске политике за повећање natalитета. Одговорићу цитатом главног педијатра Русије: „Одмах предвидите и новац за лечење деце-инвалида“, чији број се код нас ближи једном милиону (по подацима Савеза педијатара Русије). Додаћу да је трудноћа након вештачке оплодње – трудноћа с повећаним ризиком у којој је битно повећан ризик неповољног перинаталног исхода, а извор дечјег инвалидитета у отприлике 50% случајева наилази се и перинаталном периоду. Другим рачима, подстичући вештачку оплодњу добијамо бо-

лесне маме, болесну децу с високим ризиком од неплодности, добијамо болесне генерације које ће бити све више зависне од помоћних репродуктивних технологија.

Експерти патријаршијске комисије сматрају да залагање за широку примену метода вештачке оплодне као инструмента државне демографске политике није оправдано, да наноси озбиљну штету интересима Русије и да у перспективи може битно да снизи одбрамбени потенцијал земље. Данас су клинике за вештачку оплодњу комерцијалне структуре које живе од нашег новца. А кад комерцијални закони добију приоритет у медицини здравље пацијената одлази на други план. Надам се да ће наш председник покренути поновно разматрање ове политике која води ка уништењу репродуктивног потенцијала нашег народа.

- Поменули сте сурогатно материнство. У Русији је поново почело разматрање питања његовог ограничења. Какав је ваш однос према овој пракси.

- Сурогатно материнство је апсолутно аморална и недопустива пракса за верујућег човека. То је неморалан бизнис који се крије иза наводне неплодности. Ова пракса је углавном усмерена ка остваривању профита и то претежно из иностранства.

Сурогатно материнство само погоршава демографску ситуацију. Јер жене заправо продају своје здравље и ако роде „неквалитетно“ дете, „клијент“ често одбије да га узме и дете-инвалид остаје код мајке која треба да се брине о њему... Сурогатно материнство причињава непоправљиву штету женском здрављу преусмеравајући лечење свих могућих последица

по жене које су одиграле улогу сурогатних мајки на домаћи буџет.

Пракса сурогатног материнства је забрањена у многим земљама света (на пример, у Немачкој, Италији и Кини), она противречи политици председника Руске Федерације за побољшање репродуктивног здравља и крши основна права детета на живот у рођеној породици.

Подела биолошког и социјалног материнства може довести до проблема идентитета детета и неизбежних дубоких психолошких конфликта.

- Да ли „Основе социјалне концепције“ Руске Православне Цркве дају недвосмислену оцену ове појаве?

- Да. У „Основама...“ о сурогатном материнству пише управо то: оно је „противприродно и морално недопустиво, чак и у случајевима кад се врши на некомерцијалној основи“, јер „претпоставља разарање дубоке емоционалне и духовне блискости која се успоставља између мајке и детета још у току трудноће“.

Ове године смо били сведоци криминалне хронике: откривања две „фарме сурогатних мајки“ – станова са женама које су коришћене као „гестациони курири“, а простим језиком речено, помоћу метода вештачке оплодње, њихово тело је коришћено за „производњу“ деце за продају. Тако су се рађала (или умирала, као што је било у првом случају у Одинцову) деца по наруџбини страних грађана. Очигледно је да се ради о трговини децом и експлоатацији женског тела за остваривање комерцијалне добити. То је прави и очигледан криминал који условно треба да буде забрањен.

Узгред речено, где су наше познате феминисткиње, заштитнице женских права? Оне се у медијима појављују само онда кад Црква покушава да ограничи могућност жена да нашкоде себи обављањем абортуса по жељи (не по медицинским показатељима). Тако се испоставља да се Црква и ме-

комисија поздравља све кораке законодавне власти на ограничавању и потпуном уклањању ове порочне праксе погубне по друштво.

- А у целини: који породични проблеми су данас главни, зашто и на који начин Црква може да помогне у њиховом решавању?

дицина много више брину за здравље мајки него ове псеудо-заштитнице женских права које одрађују грантове из иностранства.

Против организатора ових „сурогатних фарми“ покренут је кривични поступак по члану „трговина људима“. За главним јавним лицем сурогатног материнства господином Свитњевом издата је федерална потерница. Апсолутно се слажем с речима заменика портпарола Државне думе РФ Ирине Јарвој о томе да Русија не може и не сме бити земља-инкубатор сурогатног материнства страних грађана. Патријаршијска

- Распад породице, оскудевање љубави и пожртвованости у односима, доживљај породица с више деце у друштву као изузетка, а не као норме, епидемија абортуса и мишљења у корист абортуса. То су кризне појаве које друштво може да савлада само заједно, заједнички, ослањајући се на глас Христове Цркве као савести друштва. Овај глас није свима пријатан, он се често не слаже с гласом „овога света“, с његовим хедонистичким поставкама разорним по личност. Међутим, савест и јесте савест због тога да би подизала друштво с колена повијених пред страстима и

пороцима, како би га ослободила од робовања греху и како би подсећала човека на његову Невеску Отаџбину.

- Ако је специјално ради тога основана Патријаршијска комисија, шта јој је конкретно пошло за руком да уради у току протеклих година?

- Протојереј Димитрије Смирнов који је основао комисију учинио је веома много на том попришту. Сви знају за упечатљиве изјаве оца Димитрија. Али не знају сви да је он основао и да помаже неколико изванредних дечјих домована у којима се деца осећају као код куће. Управо под његовим руководством већ крајем 80-их година у нашој земљи је почео покрет у заштиту живота детета пре рођења.

Захваљујући напорима православне јавности уведена је „недеља тишине“, обавезне психолошке консултације за труднице у кризи, промењени су критеријуми вивипарије. Милиони флајера, хиљаде дизајн-макета друштвене рекламе, методички материјала центра „Живота“ спасили су и спасавају хиљада малих живота.

Патријаршијска комисија се једна од првих заступила за скидање с дневног реда лицемерног „законана о насиљу у породици и свакодневном животу“. Један од његових циљева било је право да се руским родитељима одузме право да васпитавају своју децу.

Стручњаци комисија су учествовали у изради Концепције државне политике Русије и Стратегији развоја васпитања у РФ. Захваљујући овом раду у документима су се појавила питања везана за заштиту породице и права родитеља.

- Зашто у нашој земљи има то-

лико развода? И каква је ситуација с тим у вези у Руској Православној Цркви, међу њеним парохијанима – да ли су породице у њој стабилније?

- Разводи су последица неспособности једног или двоје супружника да изађу ван својих граница, да заволе не свој одраз у другом човеку, већ самог човека, онаквог каквим га је Бог замислио. Поплава развода не значи само кризу вере у Бога, већ и кризу вере једног човека у другог, кризу способности у међусобну пожртвовану љубав.

Наравно, то потпомаже мали број деце у породици, култ самољубља и искорењивање културе самоконтроле која је врло органски била присутна у традиционалном руском хришћанском васпитању.

Зато је природно што чвршће и срећније породице заснивају верујући људи који су спремни да се боре за своју срећу. Али не да се боре с ближњим, већ са сопственим страстима и пороцима. Несумњиво, међу верницима је знатно већи проценат срећних бракова.

- У чему видите свој задатак као председника Комисије? Каква нове иницијативе се могу очекивати од Цркве у области заштите породице?

- Свој задатак видим у томе да делатност Патријаршијске комисије буде шире заступљена у регионима. Посебан значај данас има унапређење пастирске компетентности у граничној области између права и медицине као што је биоетика. За епархију имамо програм пастирских семинара из области најактуелнијих биоетичких питања, с којима се суочавају свештенослужитељи, нарочито у граду, у свакодневној пракси. Између осталог, то су питања

вештачке оплодње, куповине и продаје јајних ћелија, сурогатног материнства и друга.

У вези с тим комисија је издала зборник „Православље и проблеми биоетике“. Он је приређен заједно с Црквено-друштвеним саветом за биомедицинску етику у који улазе угледни експерти у области медицине, права и теологије. Ова монографија се може широко користити као практично помагало за пастирску праксу. Не ради се само о методичкој помоћи која се пружа епархијским комисијама, већ и о сарадњи с друштвеним организацијама.

Такође, комисија ће посебну пажњу посветити сарадњи с посланицима у вези с нацртима закона у области породичних односа, материнства и деце. Радићемо на предлозима за подржавање очинства, побољшање положаја жена и породица с више деце, јачању институције породице, стимулсању наталитета и превенцији абортуса.

Узгред, кад је реч о сарадњи с државом – имамо изванредан пројекат „Формирање у школској и студентској средини позитивног доживљаја основних породичних вредности: рађања, брака и породице с више деце“. То је серија тродневних просветних манифестација за ученике старијих разреда и студенте факултета. Тако да позивамо регионалне администрације и сва заинтересована надлештва на сарадњу.

Свештеник Фјодор Лукјанов
Са руског Марина Тодић
РИА Новости
9/27/2020

Преузето са сајта:
www.pravoslavie.ru
(српска верзија)

МОНАХ ИЗ САМУРАЈСКЕ ПОРОДИЦЕ РАЗГОВОР СА ЈЕРОЋАКОНОМ НИКОЛАЈЕМ ОНОМ

Јерођакон Николај Оно потиче из једне старе породице свештеника Јапанске православне цркве. Име његовог чукундеде, свештеника Јована Оно, често се помиње у дневницима Светог Николаја Јапанског. Разговарали смо са оцем Николајем о његовој породици и Православним црквама Јапана и Русије.

Са очеве стране моја породица је била самурајска. Живели су у граду Сендаи на североистоку Јапана. Мој чукундеда, Оно Сјогоро Сигенобу, био је последњи самурај у нашој породици. Свети Николај Јапански га је крстио давши му име Јован 1871. године, и он је постао један од првих хришћана у Јапану. Касније је Јован Оно рукоположен за свештеника, па се бавио мисионарским радом, и постао је настојатељ цркве у граду Осаки. Мој прадеда и деда су исто крштени и постали пароси при цркви у Кјоту.

Мој отац се исто зове Јован. С обзиром на то да нису постојале православне образовне установе са дозволом власти, он је студирао богословски смер на Протестантском универзитету у Кјоту, и после дипломирања уписао се на Православну црквену богословију у Токију. После дипломирања на богословији, мој отац је рукоположен за ђакона, затим 1990. у чин свештеника, и служио је при Саборној цркви Васкрсења Христовог у Токију, која је позната и као „Николаи-до“. Касније је био послат у Благовештењску цркву у Кјоту (Саборни храм Епархије западнојапанске), где је служио 20 година као настојатељ. После Кјота мој отац је поново дошао да пастирствује при Саборној цркви у Токију, где обавља своју

пастирску дужност до данас.

Да ли је Ваша породица сачувала старе православне свештине?

Моја породица поседује фотографију Светог Николаја Јапанског са његовим аутограмом, коју је овај светитељ дао моме чукундеди као поклон.

Испричајте нам о Вашем животу у Токију и Кјоту.

Рођен сам у Токију 1989. године и детињство сам провео на поседу токијске Саборне цркве Васкрсења Христовог. Резиденција поглавара Јапанске православне цркве налази се на истом месту. Имао сам често прилику да виђам блаженопочившег Митрополита Теодосија (Нагашиму), који ми је понекад давао слаткише.

Саборна црква Васкрсења у Токију (Николаи-до)?

Када сам имао три године, моја цела породица се преселила у Кјото, пошто су одредили да мој отац буде старешина Саборне цркве у овој историјској престоници Јапана.

Након што смо се преселили, тамо смо живели трајно и ја сам тамо похађао школу и универзитет. Била је јесен 2011. године када сам се поново преселио у Токио, где је мој отац постављен 2010. године.

Православна црква у Кјоту је једна од најстаријих у Јапану. Да ли нам можете казати

нешто о историји ове парохије и о савременом парохијском животу?

Већина парохијана Благовештенске цркве у Кјоту јесу трећа, четврта и пета генерација православних верника. Црквени хор је такође састављен од парохијана, и одржавају пробе једном месечно. Ми имамо парохијски савет и сестринство, и издајемо часопис.

Парохија је почела са предавањима на теме у вези са Православљем; одржавају се у једној згради у центру града. У почетку је ова предавања држао мој чукундеда, отац Јован Оно, а затим јеромонах Сергије (Старогородски), будући Патријарх московски и све Русије. Онда је Благовештењска црква изграђена на другом месту, али опет у центру града – а осветио ју је 1903. г. Свети Николај Јапански. Влада града Кјотоа је 1986. г. уврстила ову цркву у листу градске културне баштине.

Руски парохијани такође посећују ову цркву, а и студенти из других православних земаља. Понекад и Јапанци који нису православни радо долазе, посебно млади људи. Већина их се интересује за необичну архитектуру у центру јапанског историјског средишта, али неки од њих почињу и да редовно посећују цркву, и најзад се одлуче да се крсте. Отприлике једном

годишње студенти са Протестантског универзитета долазе на екскурзију.

Да ли памтите посету блаженопоч. Патријарха Алексија II Кјоту?

У то време, у мају 2000. када сам имао 10 година, била је прва патријарашка посета у историји Јапанске православне цркве блаженопоч. Алексија II, Патријарха московског и све Русије, заједно са председником Одељења за спољне црквене односе, Митрополитом Кирилом, садашњим руским Патријархом. Он је началствовао Литургијом на којој је устоличен Данило, Архиепископ токијски и Митрополит свег Јапана, у Саборној цркви „Николаи-до“ у Токију.

Његова Светост Патријарх посетио је и Благовештењску саборну цркву у Кјоту, где је мој отац тада служио. Овим поводом је блаженопочивши Патријарх служио молебан, обишао цркву и њену светињу – олтар с Јеванђељем које је приложио Свети Јован Кронштатски са посветом Светог Николаја Јапанског, и разговарао са парохијанима. Црква је била пуна свештеника и парохијана, не само из наше парохије, већ и из других цркава у Западнојапанској епархији.

Да ли јапански млади знају нешто о Православљу? Да ли се основе хришћанске вере уче у оквиру академских предмета у школама и на универзитетима?

Ја сам дипломирао право на Државном универзитету у Кјоту. Изгледа ми да бар на факултетском нивоу не нуде предмете везане за хришћанско богословље. Предаје се само „Историја западне философије“ и у оквиру овог предмета углав-

ном се помињу католички и протестантски мислиоци. Млади Јапанци знају да постоји католичанство и протестантизам, мало њих зна за Православље, или у буквалном преводу са јапанског за „Источну православну цркву“. О Православљу се говори у уџбенику из историје света у средњој школи, али је то веома кратак опис, и објашњење је дато са западног становишта.

Нажалост, мало људи зна о Светом Николају Јапанском. Међутим, Саборна црква Васкрсења Христовог у Токију је свима позната као „Николаи-до“, односно, Николајева црква; она је, такорећи, лична карта Токија! Стара црква у Хакодате је такође прилично познат црквеноисторијски споменик.

Да ли сте имали прилике да видите многе православне цркве у Јапану?

Живео сам при црквама у Токију и Кјоту. Имали смо обичај да посећујемо цркве у Осаки и Кобеу с обзиром на то да су веома близу наше цркве у Кјоту. У цркви у Сендаију био сам три пута; једанпут када сам био у пратњи делегације Његове Светости Патријарха Кирила, који је посетио Јапан 2012. године поводом 100-годишњице представљења Светог равноапостолног Николаја Јапанског.

То је била друга патријарашка посета у историји Јапанске цркве.

Колико дуго сте у Русији?

Живим у Москви већ две године. Ја сам на другој години

мастер програма Опште црквене академије за постдипломске и докторске студије Свети Ђирило и Методије, основане 2009. године одлуком Светог синода и на иницијативу Његове Светости Патријарха Кирила. Ректор ове школе је Митрополит волоколамски Иларион, директор Одељења за спољне црквене односе Московске патријаршије. Програм студија је значајан и интензиван. Посебна пажња на нашим студијама придаје се учењу страних језика, нарочито енглеског. Професори ове школе раде у Одељењу за спољне црквене односе. Предмет међуправославних односа посебно ме занима. Иначе, професори на овом предмету раде у Одељењу за спољне црквене односе, па су упознати са свима најважнијим питањима у овој области.

Поред изучавања обавезних предмета, пишем мастер тезу на књигу Владимира Лоског Мистичко богословље Источне цркве. У моме раду хоћу да покажем до које је мере ова књига значајна и актуелна за православне вернике у Јапану.

Где служите?

С обзиром на то да сам јерођакон, служим у московској цркви названој по икони Матере Божје „Свих жалосних радост“ у улици Велика ординка. После мог доласка у Русију постао сам ипођакон настојатеља ове цркве, владике Илариона. И тамо, 30. априла 2013. г., замонашен сам од стране Његовог Високопреосвештенства Митрополита Илариона, а са благословом Његове Светости Патријарха Кирила; а 5. маја 2013. године, на Васкрс, Митрополит Иларион ме је рукоположио за јерођаконна. Свештеници, помоћници и парохијани ове цркве добри су и љубазни људи. Синодски хор

прелепо пева. Мени је ова црква у част иконе Богородице вољена и драга, и има најважније место у мом срцу.

Ја такође волим Новоспаски ставропигијални манастир, чији је викар владика Сава. Иначе,

живим у овом манастиру. Тамо, као и у цркви на Ординки, примили су ме веома лепо. Тамо прелепо и певају. Такође ми се свиђају фреске у овом манастиру.

Био сам у многим манастирима и црквама у Москви; по-

сетио сам Петроград, Дивјејево, Ростов на Дону, и друге руске градове. Посебно су ми се допали Петроград и Дивјејево.

*Извор: www.pravoslavie.ru
(српска верзија)*

ИНТЕРВЈУ

ПРАВОСЛАВЉЕ У ПАКИСТАНУ ПРАВОСЛАВЉЕ У „ЗЕМЉИ ЧИСТИХ“

Разговор са православним свештеником из Пакистана Јосифом Фаруком [1]
Православље је у Пакистан стигло сасвим недавно, тек пре десетак година. Засад нема пуно верника у тој земљи, једва да их има и хиљаду (при насељености од 194 милиона). А само су два свештеника – јереј Јован Танвер из Константинопољске цркве и јереј Јосиф Фарук из Руске. Отац Јосиф је недавно долазио у госте у Русију. За наше новине је испричао о животу своје заједнице у Пакистану.

Из римокатолицизма у католичанство [2]

– Оче Јосифе, прво нам испричајте како сте се ви обрели у Православљу. Да ли су ваши родитељи били муслимани?

– Не, моји родитељи су били римокатолици. И ја сам се школовао у римокатоличкој богословији и припремао да примим чин и постанем римокатолички свештеник. Већ тада сам се заинтересовао за Православље. Успоставио сам везе са православнима у нашој земљи, упознао се са првојерархом Руске православне заграничне цркве митрополитом источноамеричким и њујоршким Иларионом. Две хиљаде једанаесте године владика је послао православног свештеника из Аустралије, јереја Адриана Аугустуса, да нам проповеда. Он је Пакистанце поучавао истинској вери и већ у

Богослужење у Пакистану

јануару 2012. године нам је поново дошао и крстио је све који су желели да се присаједине Цркви. Укупно сто седамдесет четворо, мушкарце и жене свих узраста, и децу. Ја и моји родитељи смо били међу њима. Већ следећег јутра служили смо прву Литургију. А 2013. године митрополит Иларион ме је рукоположио за свештеника.

– Ко највише прима Право-

славље у Пакистану? Има ли муслимана међу новокрштенима?

– Не, међу муслиманима нема новокрштених. Њима се не дозвољава да мењају веру, то је законски кажњиво, прелазак у хришћанство за њих је готово немогућ – само ризикујући здравље и живот. Већина која су прихватила Православље у прошлости су били римокатолици, а нешто ређе протестанти. Ми можемо проповедати међу другим хришћанима, а међу муслиманима је забрањено.

Мало стадо

– У Пакистану су јаки радикални правци. Да ли сте се Ви лично, као и Ваша парохија, сусретали са нападима од стране екстремиста или, можда, и саме државе?

– Хришћанство је друга, после индуизма, религиозна мањина у Пакистану. Стога нас формално држава и не дира. Но фундаменталисти могу провоцирати хришћане, окривљивати их за непоштовање пророка Мухамеда, Корана. А за богохулство је у Пакистану предвиђена смртна казна. У ствари, ми никада не износимо мишљење ни против ислама, ни против Мухамеда. У Пакистану могу деловати и терористичке групације, на пример „Алахова армија“ (очигледно сунитска организација „Дандола“, која је повезана са неким терористичким нападима у Пакистану и суседном Ирану. – прим. ред.). Такође, појављују се и терористи из Авганистана. Фанатици пале цркве, организују сопствено суђење верницима. Две хиљаде једанаесте је био убијен једини хришћански министар Шахбаз Бати који је штитио хришћанку Азију Биби осуђену на смрт због богохулства. А 2014. године Патријарх Кирил је написао писмо председнику Пакистана у којем га је молио да узме под заштиту вернике у тој земљи и да помиљује жену која је осуђена на смрт. Ствар до сада није решена.

– А да ли се конкретно Ваша парохија сусретала са провокацијама или нападима?

– Не, са нападима се нисмо суочавали. Господ нас чува. Осећамо Божију заштиту. „Не бој се, мало стадо“, говори Христос (Лк. 12, 32). Осећамо се као такво мало стадо. Верника има све више, сада имам већ 365 парохијана.

Пакистанска парохија

– Колико често се обављају богослужења у Вашој заједници?

– Сваке суботе је свеноћно бденије, а сваке недеље је Литургија. Људи се исповедају и

причешћују. Понекад после Литургије крстим оне који желе да приме Православље. После богослужења имамо заједничку трпезу.

– При храму постоји Воскресна школа?^[3] Чиме се још парохија и Ви, као пастир, бавите, ван богослужења?

– После сваке Литургије имамо веронаучне лекције, тумачимо Свето Писмо, разговарамо о вери. Такође, имамо специјални образовни центар за жене који је назван у част Свете Матроне Московске. У Пакистану су велики проблеми са женским образовањем, доступ школовању женама је практично затворен. А жене -

хришћанке могу бити насилно обраћене у ислам кроз принудни брак са муслиманом. Стога нам долазе не само наше парохијанке, већ и жене и девојке из других цркава – Римокатоличке, Протестантске. Ми их учимо не само основама вере, већ и да читају и да пишу, да се разумеју у правна питања, да се бране од сексуалног узнемиравања на радном месту, због тога што је то такође велики проблем. Неке које похађају часове примају Свето Крштење заједно са рођацима. На Васкрс сам крстио четири такве породице. Трудим се да с времена на време посетим сваку породицу верника у Саргоди. Обавезно обилазим уколико се неко разболео и помажем у складу са својим могућностима. Важно је да нико од парохијана не остане без пажње. Осећам да моје посете јачају веру код људи. Вера већине мојих парохијана,

иако и немају образовање, имају наду у Бога и њихова обична вера је веома снажна. Они добро разликују ликове светитеља на иконама, не само општехришћанске – као Марију Египћанку или Јована Златоустог, већ и оне канонизоване у Руској цркви. Уколико им покажем на пример ову икону Јована Кронштатског они ће сигурно рећи ко је он.

– А да ли су Вам парохијани говорили због чега их је баш Православље привукло?

– Блиска им је и свиђа им се сама православна традиција. Воле читање Светога Писма и певање за време богослужења.

Веома воле када свештеник кади. Са задовољством

учествују у свим светим тајнама и обредима, на опелу, крштењу, венчању. Говоре да за време Литургије осећају присуство анђела.

– Како једноставна, помало наивна, но искрена вера.

– Да, код нас се чак и чуда догађају. Испричаћу вам о једном таквом случају. Кад још нисам имао парохијску „канцеларију“ своје иконе сам поделио парохијанима. Једна породица је добила икону Серафима Саровског. А када се појавило парохијско место, где би се ми могли окупљати (а то је код мене у кући), замолио сам да врате иконе, да би их окачио не би ли их људи видели и били срећни. После два дана примио сам позив од те породице: „Оче Јосифе, у невољи смо, тата се разболео. Свако јутро је почињао тако што се крстио испред те иконе и молио се. Сада нема те иконе и он

Пакистански свештеник
Јосиф Фарук

је пао на постељу“. Ја сам, наравно, вратио икону тој породици и њихов отац је оздравио.

– Од чега живи свештеник у Пакистану? Од прилога верника, или је принуђен да негде ради?

– Моји парохијани су веома сиромашни људи. Само мали број њих је образован. Десет година сам у школи предавао енглески језик и социјалне науке, но парохијске обавезе ми сада одузимају читаво време, те сам дао отказ. Сада предајем женама у Центру Свете Матроне. А жена је наставила да ради у школи.

– Узгред, да ли се у Пакистану плаћа образовање?

– У Пакистану постоје разне школе, и државне и приватне. И приватне школе се такође разликују, постоје и оне за богате, и оне за сиромашне. Ја сам предавао у обичној приватној школи за сиромашне Пакистанце. Тамо су се школовали како муслимани, тако и хришћани, то је дозвољено. Хришћани себи не могу дозволити скупе приватне школе, због тога што су хришћани у Пакистану традиционално веома сиромашни.

Пут из Ислабада у Москву

– Да ли Православна црква у Пакистану подржава односе са другим конфесијама?

– У добром смо односу и са римокатолицима и са локалним католичким епископом. Са протестантима нису тако топли односи. Имамо и православне који су из протестантских породица, и уколико је тамо неки догађај, свадба или сахрана и нас наравно зову. Но у глобалу, немамо блиске односе са протестантима. Иако обични људи не придају посебан значај конфесионалним

Крсни ход са иконама

разликама. А за иноверце ми смо сви хришћани, они не разумеју ко је римокатолик, ко православан, а ко је протестант. Сви ми који смо у мањини се и трудимо да будемо заједно. То је једино што нас спашава. Заједно иступамо у заштиту грађанских и социјалних права, за нас је важно да се ујединимо у тој атмосфери. На многим конференцијама представљам митрополита источноамеричког и њујоршког Илариона и увек истичем да Православље проповеда о потреби очувања мира, да оно призива верујуће да пројаве трпљење, смирење, љубав једних ка другима, да се сачува мирно устројство у свакодневном животу.

– Кажите нам нешто о Вашим утисцима са путовања по Русији.

– У вашој земљи осећам посебно добар однос и љубав људи ка вери. У свим храмовима у којима сам био видео сам да се верници побожно односе ка празнику Христовог Васкрсења. У римокатолицизму је ипак више поштован Божић. У Православљу – Васкрс. Стога ми је драго да се у овим васкршњим данима налазим заједно са вама. У Русију ме је позвао православни мисионар Владимир Кузин. Он је сакупио новац за карту. Дуго нисам успео да добијем визу, успео сам тек из четвртог пута. Био сам у Москви, Сергијевом پاسаду, служио у Богојављенском саборном храму у

Јелохову, и у Никола-Угрешском манастиру. После тога смо отишли у Муром јер је Владимир желео да ми покаже живот праве, неукрашене Русије, те смо се прошетали по граду и у Тројицком храму поклонили моштима Светих Петра и Февроније. Посетили смо град Владимир. У Петрограду ме је Владимир водио у Ермитаж, а јуче смо путовали у Вирицу. Чинило ми се да је све ово сан, да је немогуће да ми се све ово догађа. Обраћам се Русији и Цркви са молбом, треба нам више мисионара и свештеника, јер је речено: „идите, дакле, и научите све народе...“ (Мт. 28, 19). Пакистану је потребна проповед.

[1] Име Пакистан на урдуу и персијском језику значи земља чистих. Православна мисија Аустралијско-новозеландске епархије РПЗЦ (Руске православне заграничне цркве) је основана у фебруару 2012. године. Настојатељ Парохије Светог Сергија Радоњешког у граду Саргоди који се налази сто километара јужно од Ислабада јесте јереј Јосиф Фарук. Парохија нема свој храм, окупљају се ради молитве или у парохијској „канцеларији“ у дому оца Јосифа, или на велике празнике, напољу, под шаторима. За парохијане се организују веронаучне лекције и школа за жене.

[2] Православна вера је католичанска вера, а то значи васељенска, која обухвата цео свет. – прим. прев.

[3] Часови веронауке. – прим. прев.

Аутор: Јевгениј Перевалов
Извор: http://aquaviva.ru/journal/pravoslavie_v_zemle_chistyykh

Фото: © aquaviva.ru/

*Са руског превела:
Парохија кравичка
Преузето са сајта:*

www.hriscanskeprice.com

СРПСКА ГЕРНИКА

Епископ Фотије

Од прогона до прогона
и селидбе до селидбе,
од битке и битака
од гробова и вапаја,
до победе и пораза
као косовка девојка ране заливајући.

Све путеви српски то су,
наша косова и гернике,
голготе и васкрсења,
од морске обале на стења
и кречњачких јама безданки,
до Јасеновца
уместо камења костима нашим озиданог.

Докле ће Господе
непријатељи наши устајати на нас,
да наша историја Ћеле-кула поста
и никад доста...

Ево нам и нове крстове спремају,
само нека друга места траже.

У Крајини нам широк пут
за одлазак начинише,
да би сви чак и преко Дрине отишли,
а за повратак нам
иглене уши оставише
у којима су сва наша права
до заборава.

Ево нам и у Црној Гори
вратове ломе,
да би се свету додворили,
али ће нас ћивоти свети сачувати,
док Ловћен поново не заблиста
и све српске земље осветли.

А Косово равно божурима мирише
и сећањима из сна нас буди,
да смо заиста некада били људи
који су Лазаревим заветом живели
Небеско Царство
земаљском претпостављајући.

О Боже помози да се Срби сложе,
помозите свети наши,
Свети Николаје и Јустине
и Василије Острошки свети,
да нам наша Црква светионик буде
и учини од нас људе.

Свугде нам ропство
као решење нуде,
да будемо бивши, а не будући,
да устане брат на брата
и тако себи затворимо врата
која нас у Живот вечни воде,
Светом Сави - до слободе

АНДРЕЈ ТАРКОВСКИ – БОРБА ЗА ДУХОВНОСТ У УМЕТНОСТИ

Андреј Тарковски није најпознатији светски редитељ. Његови филмови не рекламирају се на великим билбордима, не најављују се данима и не приказују у ударним терминима на ТВ каналима. Његови филмови не служе да се опустите, уз храну и пиће убијете пар сати, насмејете се и забавите. Они нису храна за потрошачку културу данашњег друштва. Тарковски је остао становник Зоне из „Сталкера“, Зоне у коју се данас све више људи боји да уђе, јер су им светско шаренило и гламур много примамљивији. Филмови Андреја Тарковског не служе да на два сата заборавите на свет око себе, већ напротив, да преиспитате себе и сврху свог постојања.

Андреј Тарковски бавио се духовном стварношћу. Његове филмове одликују дуги кадрови, мрачна атмосфера, јаки монолози или дијалози... Такође, филмови нису „једносмерни“. Иако се често баве религијском тематиком, постоје и нерелигиозни ликови и моменти у сваком од филмова. То управо и даје дубину овим остварењима, дијалог који се води у филму доводи до дијалога гледаоца са самим собом и својим односом према Богу.

„Чини ми се да појединац данас стоји на раскршћу, суочен са избором да, или настави са новим технологијама и бескрајним умножавањем материјалних добара, или да пронађе пут који ће водити духовној одговорности, пут који би на крају могао значити не само његово лично

Сцена из филма - Андреј Рубљов

спасење већ очување друштва уопште; другим речима окретање Богу” – каже Тарковски у једном интервјуу.

Тарковски је и сам водио буран живот. Рођен је у СССР-у, где је и студирао. Кинематографијом је почео да се бави током студирања, а праве велике филмове снимио током 60-их година прошлог века. У том периоду настају „Иваново детињство“, „Андреј Рубљов“, „Соларис“, „Огледало“ и „Сталкер“. Почетком 80-их година био је принуђен да оде из земље због неслагања са совјетским властима. У иностранству проводи последње године живота, и ту снима своје последње филмове: „Носталгију“ и „Жртвовање“. Ова два филма снимио је у Италији. „Носталгија“, иако рађена на италијанском језику, одише снажним православним духом. Осим дубоких психолошких дилема које обрађује филм, он показује и тежину патње коју је током целог тог века имала руска емиграција, расејана по целом свету, физички али често и духовно одвојена од земље.

Руска емиграција је тих година бежала да би сачувала духовни интегритет, који је силом одузман са свих страна. Такву борбу руског емигранта он представља у „Носталгији“.

„Ја сам у „Носталгији“ желео да наставим своју тему о слабом човеку којег видим као победника у животу. Човек ме интересује по својој способности да служи нечем вишем, по свом отпору, или својој неспособности да се повинује обичном моралу, уском и бедном. Привлачи ме човек који схвата да се смисао живота првенствено састоји у борби против зла које он сам у себи носи, борби која ће му омогућити да се током живота попне неколико степеница према савршеној духовности. Нажалост, постоји само једна алтернатива на том путу, а то је духовна деградиција на коју нас предодређује егзистенција и свакодневни притисци” – ово је говорио Тарковски о свом претпоследњем филму.

Тарковски је целог живота радио на томе да покаже важност духовног у животу сваког

човека. Уметност је за њега била много више од комерцијализоване забаве, она је за њега била успињање духа ка вишим идејама, борба за постизање смисла. Говорио је да су стваралаштво и вера основе човековог живота, без којих је његово постојање само материјално и ограничено.

Дијагноза болести коју је Тарковски поставио свету била је управо окретање човека стриктно материјалним вредностима, вера да ће наука и технологија решити сва питања човековог постојања.

„Развој данашњег света одвија се на чисто материјалном плану. Савремено друштво креће се у емпиризму и без икакве духовности. Ако посматрамо стварност као видљиви и материјални поредак ствари, онда од њега не можемо очекивати друго него обичне ствари које можемо дохватити руком. Ако човек прихвата искључиво емпиријске чињенице, било на друштвеном плану, политичком, техничком или плану живљења, резултати могу бити само ужасни и живот постаје немогућ. Јер немогуће је живети без развоја духовности. Човек губи разлоге за живот, јер се његов универзум смањује и јер нестаје његова усклађеност. Верујем да се човек налази у ћорсокаку, јер је решење својих проблема тражио у спољашњим, материјалним, технолошким аспектима живота. Тамо не постоје решења. Докле год човек и друштво не могу да остваре хармоничан развитак и док се не развијају духовно, неће моћи да нађу спокој. Решење почива у уравнотежењу тих двеју линија развитака.”

Један од филмова који савршено приказује управо ту мистику која се губи у модерном свету је „Андреј Рубљов”. У овом

филму приказују се сви аспекти духовног живота и борбе, оличени у средњовековном руском народу, његове вере и посртања, као приказ метафизичког зла у облику Татара (слично Његошевом представљању Турака у „Горском вијенцу”). Смирење Андреја Рубљова заветованог на ћутање оличење је духовне победе против зла. Филм одише мрачном атмосфером, као и већина његових филмова.

По многим највеће дело овог режисера је ипак филм „Сталкер”. Тешко је говорити о овом филму, јер заиста улазак у Зону доноси свакоме сусрет са самим собом, кроз ликове Сталкера, песника и научника.

Пут њих тројице кроз Зону приказ је духовног пута сваког човека и његовог односа према свету. Цинизам, неповерење, непослушност, самовоља, гордост, особине су које прате путнике у Зони. Однос духовног и емпиријског још једна је тема, јер „Сталкер” показује сву варљивост емпиријског света, за који су људи толико везани. Кроз два сата овог филма, свако пролази своју личну катарзу.

Осим унутрашњих дилема појединца, у дијалозима кроз филм обрађује се и тема односа технологије која је у великом напретку, и уметности. Ове две стране заправо симболизују личности писца и научника.

Тарковски је дубоко веровао да је уметничко стваралаштво пут ка духовности и то је често наглашавао. Ево шта је говорио о томе у свом последњем интервјуу: „Код уметника постоји тенденција ка деконцентрацији, грешењу, брљању, он рескира своју душу. Не може се рећи да су светац и поета – анђео и ђаво. Човек долази у различите ситуације. Светац ће бити спашен,

уметник можда да, а можда не. У том смислу остаје једино вера у Благодат која ће вас се можда дотаћи. Херман Хесе је рекао да је целог живота тежио светости и да је самим тим био грешник. Тако остаје да се може рачунати само на Благодат. Не могу бити доследан, ето, то то значи. Између свеца и уметника постоји паралела али разлике су велике... Најважније је живети исправно. Покушавати ићи ка светости или тражити свој спас. Спашавати самога себе или тежити стварању боље духовне атмосфере за цео свет. Ко зна колико нам времена још остаје. Треба живети знајући да ћемо можда већ сутра Богу предати душу”.

Тешко је говорити о Тарковском и о његовом стваралаштву. Кроз њега сваки појединац треба сам да прође. То је нешто што би и Тарковски желео, зато никада није наметао конкретно своје идеје, већ су његови филмови увек склони тумачењу. Тарковски је један од последњих бораца за духовност против комерцијализоване уметности модерног времена. У завршним сценама „Сталкера” предвидео је болест од које ће свет оболети у најскопијој будућности.

„-О Боже какви људи.

-Смири се, нису они криви. Треба их жалити, а ти се љутиш на њих.

-Зар их ниси видела? Очи су им празне. Једино на шта мисле је како да се не продају јефтино. Да би им платили сваки душевни покрет. Они знају да „нису узалуд рођени”, да су „позвани”. Јер они живе „само једном”. Могу ли такви људи да верују у било шта?”

Сталкер

Преузето са: www.politikon.rs

ЈЕДНО ОД НАЈВЕЋИХ ЧУДА СВЕТОГА СТАРЦА ПОРФИРИЈА

Било је два поподне на Тргу Светих Козме и Дамјана у Атини. Кад сам се зауставила са својим таксијем на семафору, пришао је један мушкарац и замолио ме:

– У Мениду, молим вас!

– Опростите, заиста не могу. Касним – одговорила сам му.

И заиста, нисам стизала, јер ми је до три сата било потребно пристићи у рејон луке Пиреј. Онај човек је отишао и почео чекати други такси. Ипак, нешто у мени ми је тихо говорило – треба да прихватиш тог човека у ауто. Тада му дадох знак да седне у такси. Ушавши у аутомобил он је са мог ветробранског стакла скинуо фотографију Светог старца Порфирија, пољубио је и ускликнуо:

– Ово је немогуће!

Руке су ми у том тренутку биле заузете јер сам заокретала ка Мениди. Иако сам моментално пожелела да од њега узмем ту фотографију, видећи са каквом је побожношћу он гледао у њу, застидела сам се својих мисли.

– Знали сте Светог Порфирија? – запитао ме је.

– Не. Читала сам о њему у једној књизи и веома сам га заволела.

– Желите ли да вам испричам како сам се ја упознао са њим?

– Наравно! – одговорих му радосно.

Тада послушајте. Моја су-

Старац Порфирије Кавсокаливит

пруга се пре неколико година озбиљно разболела – нашли су јој рак. Лекари су јој дали само три месеца живота. У исто време мој син је завршавао лицеј и казао нам је да се дечаци из његовог разреда спремају да посете Свету Гору. Дали смо му дозволу и момчићи су отишли на Атонску Гору. Међутим, мојој супрузи је постало много горе. Њен доктор који ју је лечио рекао је да је то последња фаза болести и да је крај веома близу. Са великом узнемиреношћу упитао сам лекара: „Шта је могуће да се уради да би јој се бар још мало продужио живот?“ – „Урадићемо још једну операцију и Бог нека нам је у помоћи“ – закључио је доктор. Ипак,

моја супруга се противила операцији, инсистирајући на томе да је прво потребно сачекати повратак сина са Свете Горе.

Наш син се вратио са Атонске Горе веома радостан, срећан и одушевљен, да смо га први пут у животу видели тако добро расположеног. Почео нам је причати како је тамо прелепо; како су их монаси срдечно и гостољубиво примили; како су сви они тамо осетили унутрашњи мир и спокојство. Говорио је да је тамо заиста осетио близину Божију и да је све време пребивао у тако великој радости да је чак заборавио на то да му је мајка смртно болесна.

Њене болести сетио се тек када се пред њима појавио Свети старац Порфирије.

– Опростите, пре колико година је то било? – прекинула сам га за тренутак.

– Пре две године.

– А... не тако давно. И, шта је било даље?

Скривајући се од јаког сунца, момци су седели под крошњом једног дрвета. Разговарали су и смејали се када су изненада угледали неког монаха који им се приближава. Устали су, узели благослов од њега, а старац је почео да разговара са њима, називајући свакога по имену. Као што претпостављате момци су били у потпуној недоумици: Откуда је он знао њихова имена и стање у њиховим породицама?

Син нам је тада испричао о сусрету са старцем Порфиријем и о чуду у које је било тешко поверовати. Мом сину старац је рекао: „Кажи својој мами да не ради операцију. У њој нема рака“ – „Шта!? Па ви њу знате?“ – „Да, ја њу знам. Ја све вас знам“ – „Опростите, а ко сте ви заправо?“, питаше га дечац – „Ја сам старац Порфирије“ – рекао је и удаљио се.

У повратку, момци су ушли у једну апотеку да купе нешто против последица морске болести јер се у путу брод веома љуљао. Ушавши у апотеку, угледали су фотографију старца Порфирија и рекли: „Ено старца Порфирија кога смо видели на Светој Гори“. Чим је апотекарка чула те речи, она је за тренутак занемела, али је ускоро запитала: „Опростите, момци, ви сте на Светој Гори видели тог старца?“ – „Да. Тачно њега. Ми се управо враћамо са Атонске Горе.“ – „Сигурни сте?“ – „Наравно. Ми смо са њим и разговарали. И сами смо били задивљени откуда он зна наша имена и шта се догађа у породици сваког од нас. Када смо га упитали ко је он, одговорио је да је он старац Порфирије.“ – „Ја вам, наравно, верујем да сте га ви видели, међутим... Немојте се чудити овоме што ћу вам рећи... Ствар је у томе што је старац Порфирије скончао пре пет година.“

Деца су била буквално у шоку од оног што су чули! „Па то је немогуће“ – одговорила су. „Ми смо са њим разговарали!“

Супруга и ја смо били уверени да су школарци видели неког другог, сличног старцу, кога су такође звали Порфирије због тога што су сви монаси скоро једнако одевени; у црну расу и имају браду, те на први поглед

често бива да су слични један другоме. „Шта? Ви ми не верујете?! У реду. Бог са вама!“ – одговорио нам је син. „Уосталом, мама, знаш ли шта ми је рекао старац Порфирије? Он је казао да ти не болујеш ни од чега и да је непотребно радити операцију.“

Кроз два дана дошли смо у болницу. Следећег јутра била је заказана операција. Ево шта је настало у том тренутку када је већ требало почети операцију. Седео сам веома узнемирен у ходнику болнице. И шта ја видим?! Отварају се врата операционе сале и одатле излази моја супруга. Потрчач ка њој и запитах: „Шта се догодило? У чему је ствар?“ – „Операција није потребна, са мном је све у реду“ – одговорила је моја жена. Одмах за њом из операционе сале изашао је доктор. Рекох му: „Шта се догодило?“ – „Не знам, али она не жели да се оперише“. „Жено, шта ти је, да ли си ти сишла са ума?“ – поново сам запитао своју супругу.

Уложио сам максимум напора да је уверим у неопходност операције али је она остајала на своме: „Понављам ти. Осјећам се добро. Хајде, урадимо поновно испитивања. Ево, видите, здрава сам, осећам то. Ви ми не верујете? Хајдете да се испитам поново да би вас све убедила“. И заиста, урађена су поновна испитивања и следећег дана налази су били готови.

У том тренутку нашег разговора у таксију, док сам га возила ка Мениди, човек је дубоко уздахнуо.

– И шта су показала нова испитивања?

Шта су показала?! Показала су да она уопште није болесна. Лекари су упоређивали старе и нове налазе и „силазили са ума“

покушавајући да објасне како је то уопште могуће. „То је немогуће! Можда смо помешали анализе! Потребно је опет све поново урадити“ – говорили су лекари, збуњени новим резултатима.

У међувремену у болницу је дошао и мој син видевши сву ту сцену и лекаре у недоумици, па ми је рекао: „Тата, зашто не верујеш у оно што ми је рекао старац Порфирије на Светој Гори?“

Чувши то, ка њему је дотрчао један од лекара: „Шта си рекао? Старац Порфирије? Шта је он теби говорио?“

– „Рекао је да је са мојом мамом све у реду и да је непотребно предузети операцију“ – одговорио је мој син.

Тада је тај лекар извадио фотографију старца Порфирија и запитао: „Момче, да ли си ти њега видео на Светој Гори?“ – „Да. Управо њега!“ – одговорио му је наш син. – „Ево шта: Анализе су исправне. Ваша жена је здрава. Можете ићи кући. Одмах данас! Спремајте се!“

Дакле, мојој супрузи су лекари давали највише три месеца живота. И ево, од тада је прошло већ две године, и са њом је молитвама Светог старца Порфирија све у реду. Она се сад осећа чак и боље него пре откривања рака. Ето зашто смо ми тако заволели старца Порфирија.

Посетили смо и његов манастир много пута и када нас снађу невоље, он нам помаже. Та прича овог човека о једном новом чуду вољеног Светог старца Порфирија даровала ми је огромну радост. И када је мој путник излазио из таксија рекла сам му:

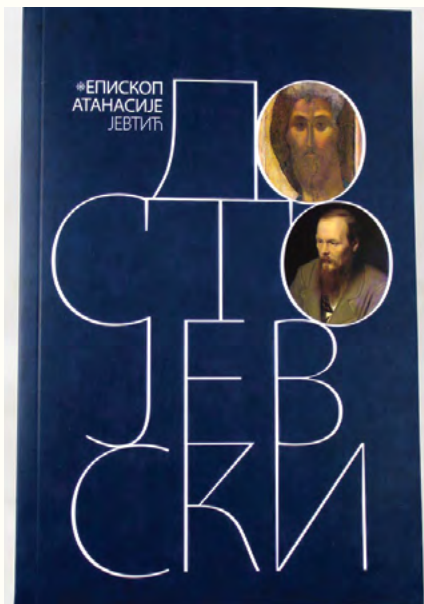
– Хвала вам!

Преузето са сајта: www.cudo.rs

ФЈОДОР И АТАНАСИЈЕ: УЧИТЕЉИ И МУЧИТЕЉИ АТАНАСИЈЕ ЈЕВТИЋ, ДОСТОЈЕВСКИ, БРЊЦИ – ТРЕБЊЕ – АЛХАМБРА, 2020. ГОДИНА

Бескрајном низу дјела о Фјодору Михајловичу Достојевском придружио се и зборник Атанасија Јевтића, умировљеног Епископа захумско-херцеговачког и приморског. Чини га седам предавања. Најраније предавање је из 1969. године, а најмлађе је изречено 2006. године. Већина њих потиче с почетка осамдесетих година прошлог стољећа, која је тадашњи јеромонах и професор богословља казивао у Грчкој поводом (између осталог) стотину година од упокојења Достојевског. Једно предавање је одржано 1982. године у Загребу, у којем је, иначе, тих година јеромонах Атанасије био – постоје свјedoци – радо виђен и слушан гост. Није немогуће да су неки учесници тог предавања десет година послје учествовали у мињању Храма Пресвете Тројице у Мостару, сједишту Атанасијеве Епископије. Није немогуће, али ћемо вјеровати да нису... Поред предавања, у књизи су дати ауторов приказ другог издања дјела *Достојевски о Европи и Словенству* из пера Светог Јустина Телијског, цвијетник мисли Епископа Атанасија о Достојевском, студија хелијског старца *Достојевски као пророк и апостол православног реализма*, извод о Достојевском из књиге Георгија Флоровског *Путеви руског богословља*, као и Атанасијев превод јединице о Достојевском из *Православне енциклопедије* објављене у Москви 2007. године. У зборнику се налазе и пре-

води два текста Достојевског: *Запис поводом смрти жене* и *Социјализам и Хришћанство*.

Не знамо постоји ли човјек са Истока чије стваралаштво је на свестранији начин обликовало генерације најутицајнијих европских аутора посљедњих деценија XIX и цијелог XX стољећа. Посебна тема је међусобна разноликост њихових становишта и тврдња да за иста имају потпору у поетици и философији Фјодора Михајловича Достојевског. Шта је заједничко Жан Пол Сартру и Светом Николају Жичком, Хенрију де Лубаку и Фридриху Ничеу, Николају Берђајеву и Чарлсу Буковском, Сигмунду Фројду и Александру Шмеману, Павлу Евдокимову и Николи Милошевићу, Лаву Шестову и Кнуту Хамсуну? Свакако много тога, али исповиједање новозавјетно-светоотачке вјере им није заједнички именитељ.

Свака књига Епископа Атанасија Јевтића је прилика да се огледамо у том осамдесетдвогодишњем старцу, који је у овом зборнику приредио неколико записа из своје младости. Не треба напомињати колико су вриједна ова Атанасијева виђења о Достојевском. Она нам могу послужити као пролегомена у читање његових романа, као што могу бити и подстицај на промишљање прочитаних дјела. Два наслова су изузетно привлачна: *Сартр и Достојевски* и *Достојевски и Маркс*. Аутор пореди двије реалности у промишљањима Карла Маркса и Фјодора Достојевског: превазилажење смрти и могућност слободе. Атанасије тврди да писац *Теза о Фојербаху* игнорише смрт, док су јунаци романа Достојевског одређени смрћу и њеним (не)превазилажењем. Атанасије ће казати да у Марковом систему слобода не постоји, а да Достојевски исповиједа – по цијену човјекове пропасти – неутуђивост и неповредивост слободе. Занимљиво је лоцирање изворишта Марковог становишта о смрти и слободи. Атанасије – настојећи да докаже да писац *Капитала* није могао побјећи од старозавјетног опита својих предака – казује да се његово виђење смртности човјека коријени у историји древног Израиља која не познаје бесмртност човјекове личности у смислу у којем је она неупитна у новозавјетној повијести.

Немогућност слободе се схвата као посљедица нужне еволуције историје, која је – будући зачета у Платиновој философији – свој најпознатији израз пронашла у Хегеловој мисли.

Предавање *Сартр и Достојевски* потиче из 1969. године. Те године француски писац корача кроз своју седму деценију, књижевним дјелима и политичким радом, позоришним представама и јавним иступима стекао је статус човјека који је (већ био) обиљежио епоху. Писцу *Мучнине* се могу упутити критике за проповијед атеизма, подржавање тероризма, клизаве етичке принципе, али никада му талента, принципијелности и необичности није недостајало. Борис Пастернак јесте одбио Нобелову награду за књижевност због страха од државне репресије, али Жан Пол Сартр ју је одбио због идеје. Тада је приврженост идеји била снажнија од признања које те уводи у незаборав и новчане награде која рјешава материјалне бриге твојих потомака (којих Сартр није имао), а данас одбрана политичке или друштвене идеје служи за подсмјех. Али, то бијаху шездесете... Најупечатљивији дио предавања нам се чини виђење Достојевског и Сартра као двојице разбојника са Голготе. Достојевског подвижници Цркве приводе ка спасењу, Сартр није имао човјека који би му свједочио Богочовјека. Достојевски се враћа у загрљај Очев, Сартр остаје у туђини. Отуђење о којем је писао Сартр је давно описано у сажетим поукима пустиножитеља. Француски писац га је констатовао, али остаје жал јер га – лутајући по њивама глади – није бацио под ноге хитајући у сусрет Побједитељу сваког отуђења.

Посебно су интересантне Епископове биљешке на маргинама основног тока есеја и студија. Издвојићемо једну о Карлу Барту и једну о стварању свијета. Поредићи Достојевског и Маркса, Атанасије Јевтић се дотакао и Карла Барта, наводећи да је његова дијалектика била одијевање теологије Цркве у Хегелову и Марксову философију. Није могуће доказати истинитост (сваке греде и сваке цигле) богословске грађевине Карла Барта, али је веома лако уочити њену утицајност која превазилази оквире богословских училишта и теолошких часописа. Стога, није највећа невоља чињеница да је наведена оцјена симплификован приказ утицаја претходећих генерација на Бартову мисао. Није највећа невоља ни неподношљива лакоћа дисквалификавања три човјека чији опус је толико обиман и непрозиран да – без обзира на некомпатибилности са богословљем наше Цркве – није могуће у једној реченици изразити подложност пријатеља Георгија Флоровског философским системима из прошлих стољећа. Највећа невоља је губљење из вида поступка побједи над јересју: одбацивању кривога исповиједања вјере Цркве претходи темељно упознавање истог. Отуда бројни антијеретички списи светих отаца...

Епископ Атанасије у предавању *О истинској љубави, слободи и вјечном животу* – говорећи о стварању твари ни из чега – истиче да је Бог могао да не створи свијет. Црква је одувijek наглашавала да творевина вољом Господњом има почетак своје егзистенције. Два су основна разлога за исповиједање временитости свијета: учинити видан отклон од старојелинске

философије у којој је доминирала идеја савјечности Творца и твари и учинити Логоса слободним од било какве условљености свијетом. Међутим, знало се отићи у другу крајност и рећи да је свијет могао да не постоји. Наведена мисао се чини сагласном светоотачкој ктисиологији, али она губи из вида оно што се не смије превидјети: у Пресветој Тројици не постоји ништа што од вјечности није постојало. Шта би то значило у контексту (не)постојања свијета? Не постоји ништа – ни изван ни у Њему – што је Творца присилило да створи свијет, али Бог је од вјечности у Својој вољи носио вољу о стварању свијета или – како нас Преподобни Максим Исповједник учи – логос свијета, тако да вјечност и непромјенљивост воље Господње (слободно и једино слободно) подразумеју свијет који није могао не бити приведен у постојање.

У есеју *Исус Христос једини Спаситељ света по Достојевском* пише да руски писац није усамљен у јеванђељској потрази за љубављу и слободом, будући да је широки круг мислилаца свједочио о обнови руске богословске мисли у другој половини XIX вијека. Збиља је тако, јер бројни су руски аутори из тог периода чији радови и идеје не престају да буду привлачне. Али, било би упутно поставити питање како их је та обнова довела до 1917. године. И колику одговорност носе руски богослови, философи и књижевници за слом у којем је љубав ишчезла, а слобода прегажена. Или је, ипак, Револуција била неизбежна посљедица (и) њихових бијесова.

Срђан Мاستило

ДРЖИ УМ СВОЈ У ПАКЛУ И НЕ ОЧАЈАВАЈ

Аскета у молитвеном стању сагледава ствари које за већину људи остају мистерија, али након тога суочен је са немогућношћу преношења ове тајне – преведено на разумљив језик, обично бива протумачено погрешно, па чак потпуно супротно од стране онога који слуша. Људски језик, његове речи и појмови ограничени

ршен тако што је старац дубоко у себи зачуо речи „држи ум свој у паклу и не очајавај“.

Испрва, чини се, нема толико тога значајног у овим речима. Али ако бисмо разумели њихово дубље значење, и јачину откривења које је дато оцу Силуану, били бисмо потрешени до костију.

Како разумети ово „држи

чини само једном, већ изнова и изнова док њихова срца нису постала толико прожета да су били у стању да пребаце ум у то стање када би то било потребно. У томе би тражили заклон када би се страсти – посебно та најтврдоглавија страст, гордост – почеле поново појављивати. Научен дугим искуством да гордост води ка губитку благодати, подвижник свесно понире у пакао где свака страст бива „спржена врелим гвожђем“. Старац је приметио да већина људи пада у очајање када се приближи том стању, и предаје се. Али је такође разумео, када је зачуо речи „Држи ум свој у паклу и не очајавај“, први део његове љубљене „песме“ урањавао га је у пакао, а онда присећајући се Божје љубави измакао би очајању – дефинисаном у оном делу „и не очајавај“.

Старац би говорио: „Сам Господ ме је научио како да стекнем смирење. Држи ум свој у паклу и не очајавај. Тако непријатељ бива побеђен. Али када се мој ум поврати из огња, страсти поново задобијају снагу“.

Тешко је разумети чудесан појам живота у ком је екстремна патња савезник вечном блаженству, да једно прати друго на необичан начин.

*Архимандрит Софроније –
Свети Силуан Атонски
Превод са енглеског:
Смрт Свету
Преузето са:*

http://smrt-svetu.blogspot.com/2020/05/blog-post_27.html?m=1

су у могућности да пренесу и објасне унутарње стање једног човека другом. Неопходан услов за међусобно разумевање јесте узајамно или идентично искуство.

Имајући у виду сада не само неадекватност већ и мањкавост језика као медијума, покушајмо да испитамо тај чудесни дијалог између Бога и старца Силуана у молитви, који је зав-

ум свој у паклу“? Да ли то значи да треба да користимо нашу машту како бисмо замислили себе у околностима сличним оним описаним примитивним сликарским делима? У овом контексту не. Монах Силуан, као и велики оци – Свети Антоније, Свети Сисоје, Свети Макарије, Свети Пимен – током свог живота заиста су се спуштали у таму и муке пакла. Они то нису

КРСТУ ТВОМЕ СЕ ПОКЛАЊАМО ХРИСТЕ
И СВЕТО ВАСКРСЕЊЕ ТВОЈЕ
ПЈЕВАМО И СЛАВИМО.

ЖИВОТКОРНИ
ИСТОТНИК

ХРАМ СВЕТИХ ПРАВЕДНИХ БОГООТАЦА ЈОАКИМА И АНЕ Пучиле

Градња храма је започела у августу 1998. године. Након завршених радова храм је освештао 23. септембра 2001. године епископ зворничко-тузлански Василије Качавенда. Том приликом кумови храма били су браћа Ђуро, Мирослав и Угљеша Станојловић из Пучила.

Храм су живописала три мајстора: Бојан Живић-Милић из Београда, Драган Живковић из Крагујевца и Радош Васић из Ниша. Сва три мајстора долазе из чувене иконописне радионице Петра Билића из Београда. Фреске у храму урађене су у византијском стилу, секо техником. Радови на фрескописању храма извођени су у два наврата: од 28. септембра до 03. децембра 2011. године и од 14. децембра 2012. до 15. марта 2013. Иконостас од храстовог дрвета израдио је Обрад Тришић из Бијељине. Дрво за иконостас поклонио је Саво Андрић из Пучила. Иконе на иконостасу живописао је Александар Васиљевић из Добоја.

ЕПАРХИЈА
ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

   YouTube

ЖИВОТВОРНИ ИСТОЧНИК

www.eparhijazt.com